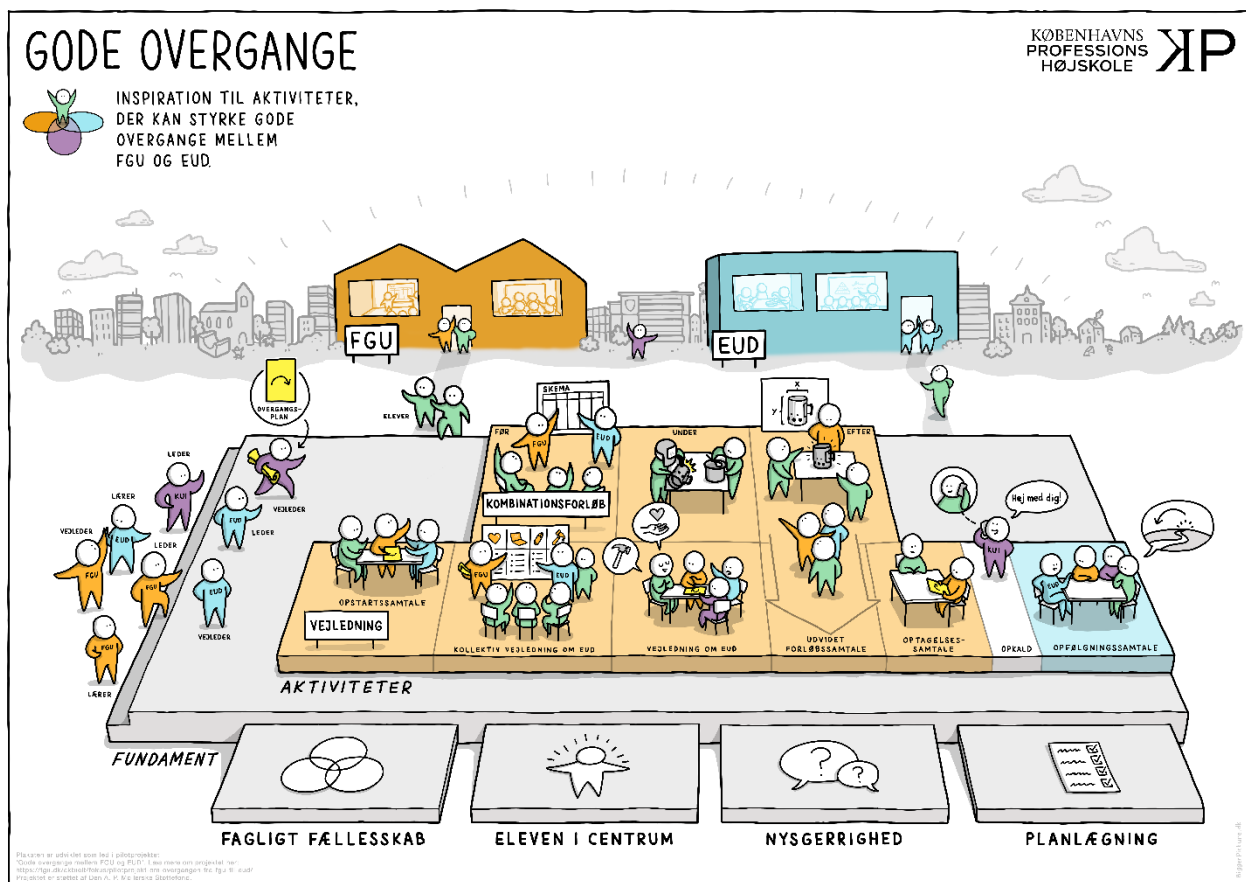

GODE OVERGANGE MELLEM FGU OG EUD

Evaluering af et pilotprojekt

Evalueringen er udarbejdet af Anne Katrine Kamstrup
og Anna Haugaard Brodersen
Nationalt Center for Erhvervspædagogik, Københavns
Professionshøjskole

**KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE**

INDHOLD

RESUMÉ	5
Resultater på tværs af de to indsatser	6
Elever i indsatserne har haft en god overgang til EUD	6
Relationer er vigtige i overgangen	6
Formaliseret samarbejde understøtter elevernes overgange	6
Lederens rolle er afgørende for det gode samarbejde	6
Overgangsaktiviteter er ressourcekrævende	7
Dele af indsatserne ser ud til at blive til praksis	7
Særligt for kombinationsforløbsindsatsen	7
Kombinationsforløb giver eleverne afklaring og tillid til egne evner	7
Nogle elementer af indsatserne er særligt virksomme i kombinationsforløb	8
Det er vanskeligt at finde det rigtige format for kombinationsforløb	8
Særligt for overgangsteamsindsatsen	9
Relation til gennemgående vejledere støtter eleverne i overgangen	9
Procedure for samarbejdet understøtter elevernes overgang	9
Fælles metoder og tilgange til vejledning sætter eleven i centrum	9
Perspektiver fremadrettet	9
Datagrundlag for evalueringen	10
INDLEDNING	11
Formål med pilotprojektet	11
Indsatserne i pilotprojektet	12
Elevvolumen i indsatserne	13
Rammevilkår for institutionernes deltagelse	13
Lokale forholds betydning for nedsættelse af projektgrupper	13
Indhold i de to indsatser	14
Afprøvning af indsatser igennem et aktionsforskningsforløb	15
Evalueringsdesign	17
Evalueringens spørgsmål	18
Dataindsamling og metoder	19
Overgangsdata	19
Interview med deltagere	20

Behandling af data og analyse.....	21
Læsevejledning	22
KOMBINATIONSFORLØB	23
Indhold i indsatserne	23
Tredages forløb i hele hold med en FGU-lærer på sidelinjen.....	23
14-dages forløb med forberedende undervisning og fælles opsamling.....	24
Femdages forløb fordelt over fem uger i vekslen mellem EUD og FGU	24
Tre forskellige kombinationsforløb, der følger elevens progression på FGU	25
Elevernes udbytte.....	25
Elevne har fået erfaring og afklaring ift. uddannelse	25
Elevne har fået kendskab til læringsmiljøet og tillid til egne evner	27
Overgangskombinationsforløb letter elevernes overgang og giver fleksibilitet.....	28
Kapacitetsopbygning og tiltag, som kvalificerer kombinationsforløb	29
Tydelig rammesætning minimerer usikkerhed hos eleverne	29
At være afsted med andre FGU-elever og lærere giver tryghed	30
Godt at skabe koblinger mellem undervisningen på FGU og EUD.....	31
Fælles opsamling kan fremme virkningen af kombinationsforløb.....	31
Differentierede kombinationsforløb øger elevens udbytte	32
Grundforløbsopgaver styrker elevens mestringsoplevelse.....	32
Potentialet ved kombinationsforløb udfoldes med et helhedsperspektiv	33
Udfordringer, som har hæmmet indsatserne	34
Lærere og ledere kan blive perifere deltagere i samarbejdet	34
Ejerskab kan være ulige fordelt i opgaveløsningen mellem EUD og FGU	34
Ressourcer og planlægning kan udfordre gennemførelse af kombinationsforløb	35
Det kan være et dilemma at udvælge elever til kombinationsforløb	36
OVERGANGSTEAMS	37
Indhold i indsatserne	37
Udarbejdelse af fælles vejledningsmaterialer med fokus på elevernes mål.....	38
Vejledningssmøder før, under og efter overgangen til EUD.....	38
Udarbejdelse af overgangsplan som tager udgangspunkt i elevens behov	38
Gode og "sikre" arbejdsgange mellem FGU og EUD om unge i risiko for afbrud...	39
Fælles vejledningsworkshops mellem FGU og EUD	39
Elevernes udbytte af indsatsen	40
Elevne ser ud til at være afklarede i overgangen til EUD	40

Relation til gennemgående vejledere støtter elevernes overgang	41
Kapacitetsopbygning og samarbejde om elevernes overgange	42
Lært hinanden bedre at kende på tværs af KUI, FGU og EUD	43
Procedure for samarbejdet understøtter elevernes overgang	44
Fælles metoder og værktøjer til vejledning giver tryghed i overgangen	45
Udfordringer, som har hæmmet indsatsene	47
Ledernes rolle er afgørende for det gode samarbejde	47
Udfordring med udskiftninger i medarbejdere	48
Kalenderymnastik og digitale platforme har udfordret samarbejdet	49

RESUMÉ

Denne rapport præsenterer en evaluering af pilotprojektet 'Gode overgange mellem FGU og EUD'. I pilotprojektet har projektgrupper bestående af medarbejdere fra den forberedende grunduddannelse (FGU), erhvervsuddannelser (EUD) og den kommunale ungeindsats (KUI) afprøvet indsatser med det formål at styrke den gode overgang for elever mellem FGU og EUD. Pilotprojektet er finansieret af Den A.P. Møllerske Støttefond og projektlejt af Københavns Professionshøjskole (KP) i samarbejde med FGU Danmark.

Baggrunden for pilotprojektet er, at der mangler systematiske erfaringer med at tilrettelægge overgangsprocessen mellem FGU og EUD, så eleverne bliver støttet i overgangen. Et mål i FGU-reformen er, at eleverne bliver understøttet i at komme videre i ungdomsuddannelse. Dog er det sådan med FGU-lovgivningen, at FGU's opgave ift. eleverne starter og slutter med FGU, ligesom EUD gør det tilsvarende i EUD-lovgivningen. Lovgivningen giver dermed ikke de naturlige incitamenter for, at FGU og erhvervsskolerne kan samarbejde om en mere glidende og løbende overgangsperiode for den unge. Konsekvensen har været, at FGU-eleverne har været uden sikkerhedsnet i overgangen mellem FGU og en erhvervsuddannelse.

Formålet med pilotprojektet har været at udvikle, afprøve og evaluere to forskellige indsatser, som skal bidrage til at sikre gode overgange for de unge mellem FGU og erhvervsuddannelserne. Den ene indsats handler om gennemførelse af kombinationsforløb, hvor FGU-elever deltager i undervisningen på en erhvervsskole, mens de stadig går på EUD. Den anden indsats består i nedsættelse af et overgangsteam bestående af vejledere fra FGU, EUD og KUI. Vejlederne har til opgave at gennemføre vejledningsaktiviteter med det formål at støtte FGU-elevens overgang til EUD. Projektet har desuden til formål at indsamle og udvikle systematisk viden om de gode overgange, som kan spredes bredt til aktørerne på FGU, KUI og EUD.

Der er primært to målgrupper for rapporten. Den ene målgruppe er ledere på både FGU, KUI og EUD, som kan bruge evalueringen til at få viden om, hvilke organisatoriske samarbejder og indsatser der kan støtte eleverne i overgangen. Den anden målgruppe er et policy-niveau, som kan bruge evalueringen til at få viden om, hvordan FGU-reformens mål om at understøtte eleverne i deres videre ungdomsuddannelse¹ kan indfries.

Evalueringen er baseret på en systematisk kvalitativ dataindsamling. På baggrund af de kvalitative data peger evalueringen på, hvad der ser ud til at have hæmmet og fremmet, at projektgrupperne har nået målene med pilotprojektet.

I dette resumé præsenteres resultater fra evalueringen af de to indsatser i pilotprojektet. Først præsenteres resultater, som går på tværs af de to indsatser, og derefter præsenteres resultater, som specifikt omhandler de to indsatser.

---

¹ <https://www.regeringen.dk/media/4282/171013-aftale-om-bedre-veje-til-uddannelse-og-job-justeret.pdf>

Resultater på tværs af de to indsatser

Fem FGU'er har deltaget i pilotprojektet sammen med deres samarbejdspartnere fra FGU, KUI og EUD. De fem FGU'er har nedsat en projektgruppe for hver af de to indsatser, dvs., at der er nedsat ti projektgrupper i alt. Projektgrupperne har primært bestået af lærere og vejledere fra FGU, KUI og EUD.

Elever i indsatserne har haft en god overgang til EUD

De elever, som har deltaget i indsatsen, fortæller, at de er glade for og afklarede med deres valg af uddannelse. De påpeger desuden, at vejledningsaktiviteter og kombinationsforløb har givet dem tillid til, at de kan klare en erhvervsuddannelse. Det bliver vurderet på tværs af deltagerne i projektet, at en stor del af de elever, der har deltaget i især indsatserne, er overgået til EUD. Det ser det ud til, at eleverne trives i undervisningen på erhvervsskolen, og på det tidspunkt, hvor interviewene blev gennemført, havde de fleste elever ikke planer om at stoppe. Bortset fra en elev, som var stoppet på sin EUD og vendt tilbage til FGU.

Relationer er vigtige i overgangen

På tværs af indsatserne bliver det tydeligt, at faste relationer til lærere, vejledere samt andre elever giver eleverne tryghed i overgangen. Det kommer til udtryk ved, at eleverne oplever at blive støttet i overgangen, hvis de følges af vejledere, som de kender. Det kan både være KUI-vejledere, som har fulgt dem over længere tid, FGU-vejledere, som holder kontakt til dem i opstarten på EUD, eller EUD-vejledere, som de har mødt, inden de starter på erhvervsskolen. Det skaber desuden tryghed for eleverne, hvis eleverne kender en lærer eller andre elever på den erhvervsskole, hvor de starter. Det kan fx være en lærer, de har mødt, da de var i kombinationsforløb. Desuden oplever eleverne tryghed i kombinationsforløbene, hvis de er afsted med deres hold, og på den måde er sammen med kammerater, de kender fra FGU.

Formaliseret samarbejde understøtter elevernes overgange

Projektgrupperne har igennem projektet udviklet fælles formater for deres samarbejde og fælles arbejdsgange omkring kombinationsforløb og elevernes overgange. På den måde har pilotprojektet bidraget til, at institutionerne har formaliseret deres samarbejde omkring elevernes overgange. Der er særligt to gevinster ved denne formalisering. For det første har det bidraget til en arbejdsdeling mellem de tre institutioner og en tydelighed omkring, hvem der har hvilket ansvar i elevernes overgang. Det betyder, at eleverne sjældnere 'falder mellem to stole', fordi de tre institutioner har aftaler om, hvornår de hver især har ansvaret for at have kontakt med eleven. For det andet har det formaliserede samarbejde gjort institutionerne mindre sårbare ift. udskiftning af medarbejdere. Tidligere har medarbejderudskiftning betydet, at samarbejdet omkring elevernes overgange startede forfra, når der startede nye medarbejdere. Med det formaliserede samarbejde kan nye medarbejdere nemmere fortsætte, hvor tidligere medarbejdere slap.

Lederens rolle er afgørende for det gode samarbejde

Det er afgørende for samarbejdet, at ledelsen på FGU, KUI og EUD skaber rammer for, at vejledere og lærere kan samarbejde om elevernes overgange. På den enkelte institution handler det om at prioritere tiden til projektet og give vejledere og lærere sparring. Det kan både være indholdsmæssig sparring ift. indsatsen, men det kan også være sparring, ift. hvordan de skal

gribe samarbejdet i projektgruppen an. Desuden peger lederne på, at de spiller en rolle i at vise vigtigheden af samarbejdet internt på deres egne institutioner. For at samarbejdet skal lykkes, er det desuden vigtigt, at lederne fra de forskellige institutioner også mødes og drøfter rammerne for samarbejdet på tværs.

Det kan udfordre samarbejdet, hvis lederne på institutionerne ikke prioriterer tiden til dette. I projektet har nogle deltagere erfaringer med, at enten KUI eller EUD ikke har prioriteret det konkrete samarbejde om overgangen højt nok sandsynligvis på grund af mangel på tid og ressourcer. For erhvervsskolernes vedkommende har det fx bundet i, at ledelsen ikke har prioriteret samarbejdet om FGU-elever over andre opgaver, som vejledere og lærere skal udføre. For KUI's vedkommende har det enkelte steder været en udfordring, at KUI's organisering indebærer, at de først kan etablere et konkret samarbejde om elever, når de er frafaldstruede. Da projektets formål netop er at etablere samarbejde om alle FGU-elever, også dem, der ikke konkret er i fare for frafald, kan en sådan organisering vanskeliggøre opbygningen af et kontinuerligt samarbejde.

Overgangsaktiviteter er ressourcekrævende

Det er ressourcekrævende at lave gode kombinationsforløb og igangsætte vejledningsindsatser på tværs af FGU og EUD. Lige nu er der ikke formelle krav om, at den type aktiviteter skal finde sted for FGU-elever, som skal overgå til en EUD. Det er afgørende for samarbejdet, at institutionerne forpligter sig på at gå ind i samarbejdet med de ressourcer, det kræver. Nogle af de deltagende FGU'er oplever, at FGU er mere villige til/har mulighed for at sætte disse ressourcer af end erhvervsskolerne, men den gode overgang kræver, at også erhvervsskolerne prioriterer overgangsaktiviteterne.

Dele af indsatserne ser ud til at blive til praksis

På tværs af indsatserne ser det ud til at hele eller dele af indsatserne vil blive en del af institutionernes praksis fremadrettet. De deltagende projektgrupper har planer om at forsætte samarbejdet omkring kombinationsforløb og gentage de afprøvede formater fremover. Angående overgangsteams vil institutionerne især videreføre procedure for deres samarbejde og brug af konkrete vejledningsværktøjer.

Projektgrupperne er gået ind i pilotprojektet med forskellige udgangspunkter angående deres samarbejde. For nogle projektgruppers vedkommende kendte de hinanden godt på forhånd, hvorimod andre har brugt projektperioden på at lære hinanden at kende og etablere et godt samarbejde. Derfor er det også forskelligt, hvor langt projektgrupperne er nået med deres indsatser ift. at skabe en blivende praksis.

Særligt for kombinationsforløbsindsatsen

Kombinationsforløb giver eleverne afklaring og tillid til egne evner

På tværs af interviewene udtrykker eleverne sig positivt om oplevelsen af at være i kombinationsforløb. Blandt eleverne bliver der peget på, at kombinationsforløbene har givet dem konkrete erfaringer med forskellige erhvervsuddannelser og læringsmiljøet på disse. De giver udtryk for, at det støtter dem til at se nye muligheder, blive mere afklarede ift. valg og

fravalg af uddannelse, og at det har givet dem nye perspektiver på en plan for relevant uddannelsesvej.

For nogle elever har kombinationsforløbet bidraget til, at de har fået tillid til egne evner ift. at gå på en erhvervsuddannelse. Igennem forløbet har de nemlig oplevet, at de godt kan indgå i undervisningen og læringsmiljøet på en erhvervsskole. For en del af de elever, der er overgået til EUD, har kombinationsforløbet således også været en medvirkende faktor for deres konkrete uddannelsesvalg.

Nogle elementer af indsatserne er særligt virksomme i kombinationsforløb

Projektgrupperne fremhæver især tre elementer af kombinationsforløb som særligt virksomme for elevernes udbytte. Det første drejer sig om, at en tydelig rammesætning af kombinationsforløbene er central for, at eleverne føler sig trygge ved at deltage.

Projektgrupperne erfarer, at elevernes udbytte af kombinationsforløbene bliver større, hvis det er tydeligt for dem, hvad kombinationsforløbet går ud på, og hvad det kræver af dem – både fagligt men især også praktisk, ift. hvor de skal møde op, hvornår de skal være der, og evt. hvordan de skal komme derhen.

For det andet har projektgrupperne erfaret, at eleverne er tryggere i kombinationsforløbet, når de er afsted med andre FGU-elever eller lærere. Det understøtter således elevernes udbytte, når de er afsted i større hold eller mindre grupper samt med en FGU-lærer, der i større eller mindre udstrækning deltager i undervisningen. Erfaringen er her, at det kan virke tryghedsskabende for eleverne at følges med andre elever samt at have en FGU-lærer med på sidelinjen.

For det tredje har projektgrupperne gode erfaring med at koble undervisningen på FGU med den undervisning, som skal foregå på EUD. Det er fx blevet gjort ved på forhånd at klæde eleverne på til kombinationsforløbene på FGU. Her har både FGU-lærere og vejledere gjort sig erfaringer med at støtte elevernes forforståelser og refleksion over eget forløb og målet med dette. Desuden har projektgrupperne koblet undervisning på FGU og EUD ved at følge op på kombinationsforløbene, når eleverne er tilbage på FGU. Det er fx blevet gjort ved at invitere elevernes KUI-vejledere til at høre om elevernes nye erfaringer, eller ved at FGU- og EUD-lærerne har samarbejdet om en evaluerings- og opsamlingsdag på FGU.

Det er vanskeligt at finde det rigtige format for kombinationsforløb

Flere FGU-skoler peger på, at det kan være både udfordrende og dilemmafyldt at afgøre, hvornår og hvordan kombinationsforløbene kan og skal gennemføres. Det kan fx handle om at få 'kabalen' til at gå op med, hvor mange elever man skal sende afsted, for at det økonomisk set kan balancere med, at FGU-læreren følger med eleverne hen på erhvervsskolen. Hvis man skal sende færre elever afsted, kan det være vanskeligere for FGU-læreren at deltage på kombinationsforløbet, da vedkommende samtidig har undervisning tilbage på FGU med resten af holdet. Hvis man sender *alle* elever afsted, kan det til gengæld både betyde meget store hold, og at helt nye elever på FGU kan have svært ved at koble sig på forløbet. Det relaterer sig til, at man på FGU har løbende optag og derfor hele tiden får nye elever ind, som man skal overveje, hvordan man bedst muligt kan understøtte i opstartsperioden.

Særligt for overgangsteamsindsatsen

Relation til gennemgående vejledere støtter eleverne i overgangen

På tværs af interview med projektgrupper og elever ser det ud til, at eleverne har haft et stort udbytte af, at der har været nedsat et overgangsteam til at støtte dem i deres overgang. Som et element i deres indsats har projektgrupperne arbejdet med at gøre bestemte FGU-vejledere, EUD-vejledere og KUI-vejledere til gennemgående personer i elevernes overgang. Det element ser ud til at være særlig virksomt ift. at skabe en tryk overgang for eleverne.

På tværs af projektgrupperne er vejledere blevet gjort til de gennemgående personer på især tre måder. For det første ved at vejledere og elever besøger hinanden både på FGU og erhvervsskolen. Flere projektgrupper har her arbejdet med, at KUI-vejlederen og/eller EUD-vejlederen besøger eleverne på FGU. For det andet ved at eleverne har været tilknyttet en bestemt vejleder på EUD, som eleverne har mødt på forhånd, og som har fulgt eleven i opstarten på erhvervsskolen. Og for det tredje ved at enten EUD-vejleder eller KUI-vejleder har haft ringet til eleven inden opstart på erhvervsskolen.

Procedure for samarbejdet understøtter elevernes overgang

På tværs af indsatserne har projektgrupperne styrket deres samarbejde ved at udvikle en procedure for deres rollefordeling i elevernes overgang. Samarbejdet og procedurerne har bidraget til, at eleverne ikke 'falder mellem to stole' i overgangen mellem FGU og EUD, fordi der er tydelighed omkring, hvem der har ansvaret på forskellige tidspunkter i overgangen. Procedurerne har desuden bidraget til, at de tre institutioner har sat eleven i centrum for deres samarbejde. På den måde bliver eleven det fælles udgangspunkt i samarbejdet på trods af eventuelle forskelle i organisatorisk opbygning og arbejdsgange på de tre institutioner.

Fælles metoder og tilgange til vejledning sætter eleven i centrum

På tværs af projektgrupperne er der blevet udviklet fælles metoder til vejledning eller værktøjer til brug i vejledningen. Det ser ud til, at disse værktøjer og metoder bidrager til et godt samarbejde på tværs af KUI, EUD og FGU, og de giver et fælles udgangspunkt for at sætte eleven i centrum i vejledningen.

De fælles metoder og værktøjer har fx bestået i at afprøve en metode som karrierelæring i vejledningen af elever i overgangen og udvikling af fælles dokumenter til brug i vejledningen om overgangen. Nogle projektgrupper har arbejdet med dokumenter, hvor eleverne kan skrive om deres personlige og faglige mål for FGU samt deres planer om ungdomsuddannelse. Andre har brugt fælles dokumenter til at nedfælde aftaler, som vejlederne indgår med eleverne, ift. hvad de skal nå inden overgangen til EUD.

Perspektiver fremadrettet

På baggrund af evalueringen kan der peges på følgende punkter, som er relevante at arbejde videre med i sektoren:

- Ledernes rolle i samarbejdet er vigtig, men det er en udfordring at lede et samarbejde, som går på tværs af den enkeltes ledelsesrum. Derfor ser det ud til, at der mangler et

tværgående ledelsesforum, hvor ledere på tværs af FGU, KUI og EUD kan drøfte og blive enige om, hvordan de leder samarbejderne.

- Især procedurerne for samarbejde og forskellige elementer af kombinationsforløb er indsatser, som det vil være relevant at sprede til resten af sektoren. I disse indsatser er der flest elementer, som er blevet afprøvet gentagne gange på tværs af flere projektgrupper. Så her har vi konkrete afprøvede modeller, som kan gentages af andre.
- På baggrund af evalueringen ved vi, at indsatserne understøtter, at elever overgår til EUD. Vi ved dog ikke, om disse elever gennemfører deres erhvervsuddannelse, eller om de falder fra undervejs. Der mangler dermed viden om, hvad der understøtter elever fra FGU i deres videre vej igennem erhvervsuddannelsessystemet.

Datagrundlag for evalueringen

Indsatserne i pilotprojektet er blevet evalueret både midtvejs og afslutningsvist af forskere fra KP. Evalueringen er gennemført som en virkningsevaluering. Dette indebærer, at evalueringen har taget afsæt i en række antagelser om, hvordan de konkrete indsatser tænkes at føre til et bestemt resultat eller mål. Evalueringen er kvalitativ og peger på, hvad der på baggrund af de kvalitative data ser ud til at have hæmmet og fremmet, at projektgrupperne er nået i mål med deres indsatser.

Datagrundlaget for evalueringen består i interview med projektgrupper bestående af lærere og vejledere fra FGU, KUI og EUD, ledere fra de tre institutioner og samt interview med elever. Der er både blevet interviewet FGU-elever og tidligere FGU-elever, som er overgået til EUD.

Data er blevet analyseret med henblik på at identificere sammenhæng mellem de gennemførte indsatser, elevernes udbytte, overgang og trivsel i erhvervsuddannelsen set i et overgangsperspektiv. Der har i analysen været fokus på at identificere de elementer og virkemidler, der understøtter overgangene, og som samtidig kan indgå i institutionernes drift efterfølgende.

Denne evalueringsrapport kan med fordel læses sammen andre materialer, som er udviklet i projektet. Det drejer sig om:

Inspirationskatalog: Her præsenteres gode erfaringer fra pilotprojekt. Desuden kan man finde trin-for-trin guides, hvis man som FGU, KUI og EUD vil arbejde med kombinationsforløb eller vejledningsaktiviteter i overgangsteams.

Dialogværktøj: Pilotprojektets indsatser er illustreret på en plakat, som kan bruges som et dialogværktøj. Brug dette, når I skal sidde og planlægge samarbejde om overgange med FGU, KUI og en erhvervsskole.

To film om udvalgte indsatser: Se disse som inspiration til, hvis I gerne vil i gang med eller udvikle på jeres kombinationsforløb eller formalisere samarbejdet mellem FGU, EUD og KUI.

I kan finde alle materialerne her: <https://fgu.dk/aktuelt/fokus/pilotprojekt-om-overgangen-fra-fgu-til-eud/>

INDLEDNING

I en periode på to år har projektgrupper bestående af medarbejdere fra den forberedende grunduddannelse (FGU), erhvervsuddannelser (EUD) og den kommunale ungeindsats (KUI) afprøvet indsatser med det formål at styrke den gode overgang for elever mellem FGU og EUD. Indsatserne er gennemført som led i et pilotprojekt finansieret af Den A.P. Møllerske Støttefond og projektleddet af Københavns Professionshøjskole (KP) i samarbejde med FGU Danmark.

Pilotprojektet er blevet sat i verden, fordi der mangler systematiske erfaringer med at tilrettelægge overgangsprocessen mellem FGU og EUD, så eleverne bliver støttet i overgangen. Tilsvarende mangler der viden om, hvordan man sikrer kontakten tilbage til de lærere og vejledere på FGU, som kender eleven, hvis denne falder fra den valgte ungdomsuddannelse eller blot har brug for støtte fra FGU-læreren eller vejlederen i opstartsperioden på den nye uddannelse. Konsekvensen har været, at FGU-eleverne har været uden sikkerhedsnet i overgangen mellem FGU og en erhvervsuddannelse.

Et mål i FGU-reformen er, at eleverne bliver understøttet i at komme videre i ungdomsuddannelse. Dog er det sådan med FGU-lovgivningen, at FGU's opgave ift. eleverne starter og slutter med FGU, ligesom EUD gør det tilsvarende i EUD-lovgivningen. Lovgivningen giver dermed ikke de naturlige incitamenter for, at FGU og erhvervsskolerne kan samarbejde om en mere glidende og løbende overgangsperiode for den unge. Der er ikke krav om, at KUI bliver informeret, hvis der er unge, der har behov for en særlig indsats i overgangen mellem FGU og erhvervsuddannelsen. Samtidig har FGU-institutionen ofte ikke indsigt i, hvilke elever der har klaret overgangen, og hvem som er faldet fra igen og derfor har behov for yderligere støtte. Ambitionen i projektet er derfor at styrke kædeansvaret mellem FGU, KUI og EUD. Overgangen mellem de to systemer kan være svær og bliver ofte elevernes eget ansvar. Pilotprojektet har derfor fokus på at udvikle institutionelle indsatser, som kan understøtte overgangen.

Formål med pilotprojektet

Formålet med pilotprojektet har været er at udvikle, afprøve og evaluere to forskellige indsatser, som skal bidrage til at sikre gode overgange for de unge mellem FGU og erhvervsuddannelserne. Projektet har desuden til formål at indsamle og udvikle systematisk viden om de gode overgange, som kan spredes bredt til aktørerne på FGU, KUI og EUD.

Pilotprojektet har på forhånd opstillet to typer af indsatser, som de deltagende projektgrupper har skullet afprøve, nemlig kombinationsforløb og etablering af overgangsteams. Indholdet i indsatserne beskrives længere nede. Et centralt sigte med pilotprojektet har desuden været at styrke samarbejdet mellem FGU, KUI og erhvervsuddannelserne om at støtte de unges overgang. Derfor har indsatserne været forankret i projektgrupper på tværs af FGU, EUD og KUI. I alt fem FGU-institutioner har deltaget i pilotprojektet, og de har hver nedsat to projektgrupper med deres samarbejdspartnere fra EUD og KUI – en for hver af de to indsatser.

Denne rapport bidrager med en evaluering af de gennemførte indsatser. Evalueringen har til formål at vise, hvorvidt og hvordan indsatserne har bidraget til at skabe gode overgange for

elever mellem FGU og EUD både på kort og længere sigt. Evalueringen er gennemført som en virkningsevaluering og har dermed taget afsæt i en række formulerede antagelser om, hvordan de konkrete indsatser tænkes at "virke" eller føre til et bestemt resultat eller mål. I evalueringen identificeres, hvilke virkninger der har bidraget til, at de gennemførte indsatser har ført til projektets mål ift. elevernes udbytte og overgang og trivsel i erhvervsuddannelsen. Der vil desuden være fokus på at identificere de elementer og virkemidler, der understøtter overgangene, og som samtidig kan indgå i de deltagende institutioners drift efterfølgende samt være til inspiration for FGU- og EUD-sektoren mere bredt set.

Målgruppen for rapporten er ledere på både FGU, KUI og EUD, som kan bruge evalueringen til at få viden om, hvilke organisatoriske samarbejder og indsatser der kan støtte eleverne i overgangen. Desuden er målgruppen også et policy-niveau, som kan bruge evalueringen til at få viden om, hvordan FGU-reformens mål om at understøtte eleverne i deres videre ungdomsuddannelse kan indfries.

Indsatserne i pilotprojektet

Der har deltaget fem FGU-institutioner i pilotprojektet med hver deres samarbejdspartnere fra den/de lokale erhvervsskoler og KUI'er. Nedenfor ses en tabel over de deltagende institutioner, deres samarbejdspartnere og deres indsatser. Desuden viser tabellen, hvor mange elever der har deltaget i indsatserne på de enkelte FGU-institutioner.

Tabel 1

FGU	Samarbejdspartnere i kombinationsforløb	Samarbejdspartnere i overgangsteams	Antal elever i indsatserne
FGU Nordvest	EUC Nordvest, SOSU Skive Thisted Viborg, Thisted Kommune og Morsø Kommune	Thisted Kommune, Morsø Kommune, EUC Nordvest, SOSU Skive Thisted Viborg, Jammerbugt Kommune og SOSU Nord	Ca. 355
FGU Himmerland	Himmerlands Erhvervs- og Gymnasieuddannelser (HEG), Mariagerfjord Kommune og Vesthimmerland Kommune	Himmerlands Erhvervs- og Gymnasieuddannelser, Mariagerfjord Kommune og Vesthimmerland Kommune	Ca. 83
FGU Lolland Falster	Center for Erhvervsrettede Uddannelser Lolland Falster (CELF)	SOSU Nykøbing, Center for Erhvervsrettede Uddannelser Lolland Falster (CELF) og Lolland Kommune	Ca. 49
FGU Nordvest-sjælland	ZBC og Nordvestsjællands Erhvervs- og Gymnasieuddannelser (NEG)	Opstartet samarbejde med både Holbæk kommune og Odsherred Kommune	Ca. 62
FGU Hovedstaden	SOSU H	SOSU H og Københavns Kommune	Ca. 105

Elevvolumen i indsatserne

Målsætningen i pilotprojektet har været, at indsatserne skulle afprøves for mellem 600 og 800 elever. I tabellen ovenfor ses antallet af elever i skolernes indsatser, og i alt har 654 elever været involveret i indsatserne. Disse tal er baseret på FGU'ernes egne udmeldinger om, hvor mange elever, der har været påvirket af indsatserne.

I tabellen ses det, at der er stor forskel på, hvor mange elever der har deltaget i indsatserne. Antallet af elever hænger sammen med, hvilken type indsats projektgrupperne har afprøvet. På FGU Nordvest har de fx afprøvet at sende alle elever afsted i differentierede kombinationsforløb i løbet af den samme uge, hvilket giver en høj elevvolumen. I nogle af de andre projektgrupper har de afprøvet indsatser, som har været mere målrettet enkelte elever, som har deltaget i mere specifikke forløb med en bestemt lærer på en erhvervsskole. Sådanne indsatser har en lavere elevvolumen, men til gengæld et potentiale for at blive udbredt til flere elever fremadrettet.

Rammevilkår for institutionernes deltagelse

De fem deltagende FGU-institutioner har stået for den lokale projektledelse af arbejdet med indsatserne, og det er derfor dem, der har stået for den formelle del af projektgruppernes deltagelse. FGU'erne har fået et fast beløb for deres deltagelse i projektet, som har indbefattet midler til at deltage i seminarer og sparringsmøder arrangeret af KP samt møder i de lokale projektgrupper. I kombinationsindsatsen har der været midler til, at fire medarbejdere kunne deltage med hver 52,5 timer, og i indsatsen for overgangsteams har dette været seks medarbejdere. FGU'erne har dog selv kunnet vælge, hvordan midlerne skulle fordeles blandt dem og deres samarbejdspartnere, og nogle projektgrupper har valgt at sprede midlerne ud på flere medarbejdere. Da arbejdet omkring overgange og kombinationsforløb er opgaver, som institutionerne i forvejen arbejder med, har institutionerne også skullet medfinansiere deltagelsen i projektet. De har dermed haft en vis indflydelse på, hvor mange timer der blev afsat til de enkelte deltagere.

Lokale forholds betydning for nedsættelse af projektgrupper

Det har været forskelligt, hvor mange samarbejdspartnere FGU'erne har valgt at etablere projektgrupper med, hvilket kan ses i tabellen i forrige afsnit. Antallet af samarbejdspartnere hænger sammen med de lokale forhold såsom størrelse på FGU'er og kommuner samt antallet af kommuner og erhvervsskoler, som ligger inden for den enkelte FGU's område. For nogle har det givet mening at etablere et samarbejde med én KUI eller én erhvervsskole, for andre har det givet mening at inddrage flere af de forskellige institutioner i samarbejdet. Det sidste har gerne været på FGU'er, hvor der allerede har været etableret et stærkt samarbejde inden projektets opstart, og projektet har for dem også været brugt til at videreudvikle på dette samarbejde. For de FGU'er, som har haft samarbejde med få institutioner, har det gerne været et formål at etablere dybdegående samarbejdsrelationer.

Indhold i de to indsatser

Pilotprojektet har fokuseret på to overordnede indsatser, som de deltagende projektgrupper har skullet afprøve. Indsatserne har været beskrevet så overordnet, at det har været muligt for projektgrupperne at præge indholdet og tilpasse dem til de lokale muligheder og behov. Nogle af institutionerne har allerede arbejdet med elementer af indsatserne, og det arbejde har de haft mulighed for at kvalificere yderligere i projektet, mens andre institutioner først har påbegyndt arbejdet med overgangsindsatserne i forbindelse med pilotprojektet.

Kombinationsforløb

Indsatsen handler om, at lærere og/eller vejledere på FGU og EUD samarbejder om at tilrettelægge og gennemføre kombinationsforløb for elever på FGU. På AGU- og PGU-sporer på FGU har eleverne – ifølge FGU-loven² – mulighed for at komme i kombinationsforløb på fx en erhvervsskole i op til 5 uger af det samlede forløb. Skolerne har dog erfaringer i varierende grad med denne mulighed, idet det kræver en målrettet udvikling af samarbejdet mellem FGU og erhvervsskolerne og en afprøvning af, hvilket fagligt indhold der vil være relevant i et sådan forløb.

I pilotprojektet har projektgrupperne udviklet og afprøvet kombinationsforløb på udvalgte erhvervsskoler. Formålet med kombinationsforløbet er, at eleverne får mulighed for at afprøve et grundforløb på en erhvervsuddannelse, hvor de i en periode på op til 5 uger følger undervisningen sammen med elever på erhvervsskolen og dermed får en fornemmelse af både det sociale og faglige miljø på uddannelsen.

Projektgrupperne har aftalt internt, hvordan kombinationsforløbet skulle foregå. Fra projekts side er det dog blevet rammesat, at forløbet skulle bygge på særligt udvalgte aktiviteter, der introducerer eleverne til et specifikt fagligt indhold i erhvervsuddannelsen. Dermed får eleverne mulighed for at træne nye faglige færdigheder, som de ikke har haft erfaring med på FGU. Projektgrupperne har desuden skullet samle op med elever før og efter kombinationsforløbet for dermed at arbejde med elevens uddannelsesvalg og tilrette forløbsplanen ift. elevens afklaring og motivation. Aktiviteter kan fx være meritgivende certifikatkurser eller aktiviteter rettet mod udvikling af specifikke færdigheder i at arbejde med materialer, værktøjer og metoder i en udvalgt erhvervsuddannelse.

De kortere og mere langsigtede mål med indsatsen omkring kombinationsforløb har været, at:

- Der etableres et samarbejde mellem EUD og FGU.
- FGU-lærerne får indsigt i læringsmiljøet og -kravene på erhvervsskolen. Underviserne på EUD får kendskab til og erfaringer med FGU-målgruppen, som gør dem bedre i

Hvad er en indsats:

I rapporten bruges ordet 'indsats' om det samlede arbejde, som projektgrupperne har gennemført ift. enten kombinationsforløb eller overgangsteams. Dvs. at de fem FGU'er og deres samarbejdspartnere hver har skullet gennemføre to indsatser.

Indsatserne har bestået af en række forskellige elementer, som projektgrupperne selv har udvalgt. Evalueringen sætter fokus på, hvordan elementerne af indsatserne samlet set bidrager til at nå målene med pilotprojektet.

² Bekendtgørelse af lov om forberedende grunduddannelse §23:

<https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2019/606#:~:text=%C2%A7%2023.,tillige%20indeholde%20ophold%20p%C3%A5%20folkeh%C3%B8jskoler>

stand til at modtage eleverne og viden om, hvad der reelt skal til for at sikre fastholdelse.

- Eleverne oplever at rykke sig fagligt og mestrer noget nyt og mere, end hvad de gjorde før, og derved får tillid til egne evner ift. at kunne mestre det at gå på en erhvervsuddannelse.
- Eleverne bliver mere afklarede ift. videre uddannelse.
- Eleverne kan trække på nye erfaringer, når de sammen med FGU-læreren eller vejlederen skal lægge en motiverende og realistisk plan for videre uddannelse.

Overgangsteams

Indsatsen omhandler oprettelsen af et tværgående team af vejledere på FGU og de lokale erhvervsuddannelser samt repræsentanter fra KUI. Teamet har til opgave at planlægge, gennemføre og evaluere fælles koordinerede indsatser, som er centreret omkring individuel vejledning og vejledning i fællesskaber med afsæt i den enkelte unges forudsætninger og med sigte på en sammenhængende overgang, hvor den unge støttes i at være aktør i eget liv.

Formålet med indsatsen er at afprøve fælles tilgange til vejledning, der sætter den enkelte elev og dennes forløbs- og uddannelsesplan i centrum på tværs af FGU, KUI og EUD og derved styrker den sammenhængende og koordinerede indsats i den unges overgang fra FGU til en erhvervsuddannelse, og styrke relationerne mellem aktørerne i de tre institutioner.

Det har været op til de enkelte projektgrupper at beslutte, hvilke vejledningsindsatser og fælles arbejdsgange de ville afprøve i projektet. Indsatsen skulle dog indebære aktiviteter, hvor overgangsteamet samarbejder om at planlægge, gennemføre og evaluere fælles indsatser med brug af målrettede vejledningsaktiviteter og med den enkelte unges forløbs- og uddannelsesplan som et fælles værktøj til at sikre en tryk og sammenhængende overgang. Teamet skal sikre, at relevant viden om den unge – fx behov for SPS-støtte – overføres på tværs af institutionerne, at der er opmærksomhed på FGU-elever, der er frafaldstruede efter opstart på EUD, samt at de elever, der har brug for en opstart på EUD, hvor der stadig er kontakt til FGU, får det. Overgangsteamet etablerer gennem indsatsen et nært kendskab til hinanden, arbejdsgange og processer, som vil understøtte en sammenhængende indsats over for de unge.

De kortere og mere langsigtede mål med indsatsen har været, at:

- Der etableres et samarbejde på tværs af KUI, FGU og EUD om elevernes overgange.
- Der etableres arbejdsgange med fælles brug af forløbsplan eller andre typer af planer.
- Eleverne oplever at have en hånd i ryggen, når de bevæger sig mellem FGU og ungdomsuddannelse. De oplever bl.a. gennem vejledningsaktiviteterne at mestre valg og være aktør i eget liv.
- Eleverne oplever en tryk i, at de professionelle omkring dem sammen spænder et sikkerhedsnet ud.

Afprøvning af indsatser igennem et aktionsforskningsforløb

Indsatserne i projektet er gennemført som et aktionsforskningsforløb. Aktionsforskning er en metode, hvor deltagere systematisk afprøver udvalgte indsatser i løbet af en afgrænset periode. Sideløbende kvalificerer forskere og konsulenter deltagernes arbejde samt gennemfører systematisk dataindsamling om deltagernes erfaringer og indsatsernes virkning. Den

sideløbende forskning skal både give inputs til arbejdet med indsatserne undervejs samt samle op, evaluere og sprede viden om erfaringerne, efter forløbet er slut. Aktionsforskning er valgt som metode, fordi metoden understøtter kvaliteten af indsatserne og samtidig indebærer systematisk vidensopsamling undervejs.

I aktionsforskningsperioden gennemgik deltagerne i pilotprojektet fem faser:

I fase 1 – **designfasen** – skulle institutionerne nedsætte projektgrupper med deltagere fra både FGU, KUI og EUD. Projektgrupperne skulle herefter designe og planlægge deres indsats. I den forbindelse blev der afholdt et opstartsseminar, hvor deltagerne fik faglige oplæg omkring vejledningsindsatser og pædagogiske og didaktiske overvejelser om kombinationsforløb. Desuden faciliterede KP, at projektgrupperne indkredsede, hvilke udfordringer de ville arbejde med at løse med deres indsatser, og konkret planlægning af deres arbejde. Projektgrupperne udfyldte aktionsplaner, hvor de både skulle beskrive formålet med indsatserne samt den konkrete planlægning af, hvad de skulle gøre.

I fase 2 – **første aktionsfase** – skulle projektgrupperne afprøve indsatserne for første gang. Sideløbende med afprøvningerne fik projektgrupperne sparring af konsulenter fra KP, som kvalificerede indholdet i og arbejdet med deres indsatser.

I slutningen af fase 2 gennemførte KP en midtvejsevaluering med fokus på foreløbige erfaringer fra indsatserne. Udgangspunktet for midtvejsevalueringen var interview med projektgrupper, ledere og elever fra de deltagende institutioner. Formålet med midtvejsevalueringen var at dele erfaringer på tværs af projektgrupperne samt få øje på eventuelle udfordringer for pilotprojektets gennemførelse.

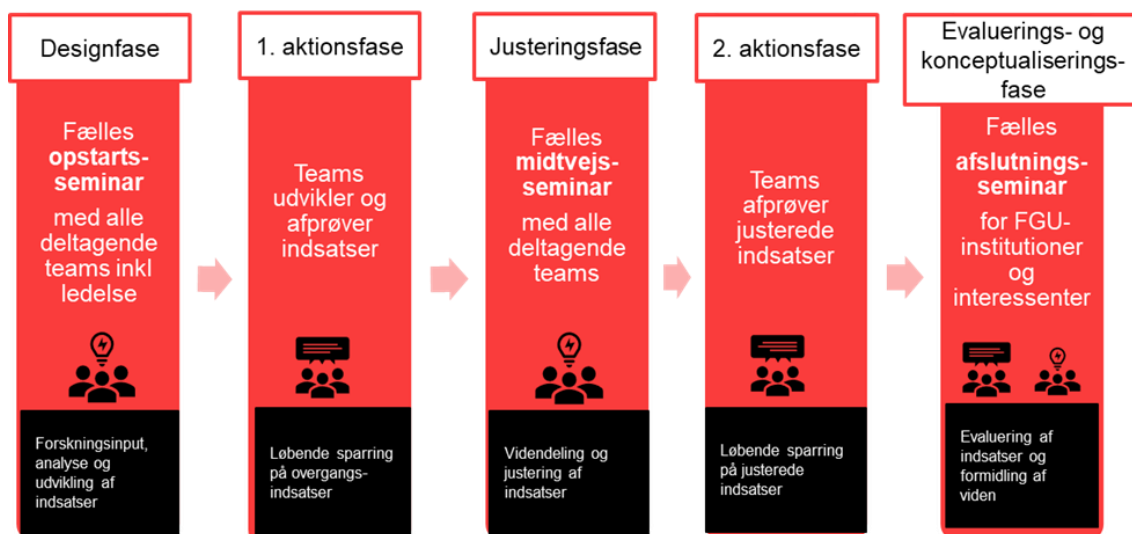
Fase 3 – **justeringsfase** – havde fokus på justering af indsatserne. På et fælles midtvejsseminar præsenterede KP midtvejsevalueringen, og med udgangspunkt i den og egne erfaringer skulle projektgrupperne justere deres indsatser.

I fase 4 – **anden aktionsfase** – skulle projektgrupperne afprøve deres justerede indsatser. Lige som i første aktionsfase fik projektgrupperne undervejs sparring fra KP. Denne sparringsrunde havde særlig fokus på faglig kvalificering af indsatserne.

I fase 5 – **evaluerings- og konceptualiseringsfasen** – har der været fokus på at evaluere skolernes indsatser og sprede viden om indsatserne. Både internt i de deltagende organisationer og til resten af sektoren. KP har gennemført evalueringer med alle projektgrupper, hvor fokus har været på, hvad der har været succesfuldt og udfordrende, og hvad næste skridt er, ift. at indsatserne bliver til blivende praksisser på institutionerne. Desuden har KP gennemført en systematisk dataindsamling, som har indebåret interview med projektgrupper, ledere og elever, hvoraf nogle er overgået til EUD (se beskrivelse af metode i afsnittet 'Evalueringsdesign').

Faserne illustreres i nedenstående tabel:

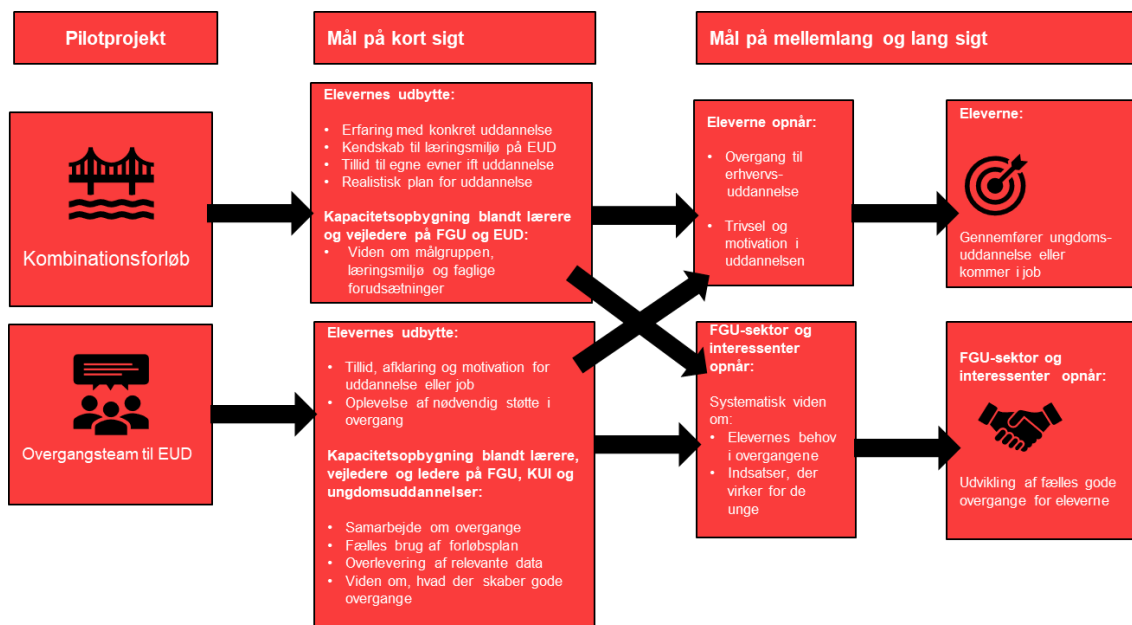

Evalueringsdesign

Aktionsforskningsforløbet og de indsatser, som projektgrupperne har gennemført, er blevet evalueret både midtvejs og afslutningsvist af forskere fra KP. Formålet med evalueringen er at afdække, om og hvordan indsatserne bidrager til at nå de mål, som overordnet er sat for pilotprojektet.

Evalueringen er gennemført som en virkningsevaluering. Dette indebærer, at evalueringen har taget afsæt i en række antagelser om, hvordan de konkrete indsatser tænkes at føre til et bestemt resultat eller mål. Disse antagelser kaldes forandringsteorien. Nedenfor ses den forandringsteori, som er udviklet i pilotprojektet. Forandringsteorien viser, hvilke mål vi antager, at de to indsatser vil føre til igennem projektperioden. Det skal siges, at målene på langt sigt først vil være mulige at evaluere længere ude i fremtiden, og de indgår dermed ikke i denne evaluering.

Evalueringsens spørgsmål

Målene på kort og mellemlangt sigt har været styrende for den dataindsamling, som er gennemført i forbindelse med evalueringen. I evalueringen har vi omsat indsats teorien til en række spørgsmål, som skal belyse, hvorvidt og hvordan indsætterne har bidraget til at nå målene med pilotprojekt. Spørgsmålene knytter sig enten til kapacitetsopbygning eller elevernes udbytte og lyder således:

Kapacitetsopbygning

- Hvordan har projektgrupperne tilrettelagt arbejdet omkring indsætterne, og hvad har indsætterne bestået i? Herunder projektgruppernes gode erfaringer og udfordringer i arbejdet med indsætterne.
- Hvordan har arbejdet med indsætterne udviklet samarbejdet mellem de tre institutioner? Herunder hvordan de har gjort brug af forløbsplanen eller andre dokumenter til at understøtte samarbejdet om overgangen.
- Hvilken ny viden om elevernes behov i overgangene har projektgrupperne og lederne på institutionerne fået i løbet af projektperioden?

Elevernes udbytte

- Hvad har elevernes udbytte af indsætterne været? Herunder om eleverne har fået afklaring og tillid til egne evner ift. deres videre uddannelse, og om de har oplevet den nødvendige støtte i overgangen.
- Hvordan går det med trivslen og motivationen for de elever, som er overgået til EUD?

I rapporten bliver det gennemgået, hvordan indsætterne samlet set har nået de opstillede mål, og hvad der henholdsvis har hæmmet og fremmet, at målene er blevet opnået. Vi vurderer

dermed ikke, hvorvidt den enkelte indsats kommer i mål, men derimod hvordan indsatserne samlet set bidrager til at opnå målene i pilotprojektet. I evalueringen fremhæves desuden elementer af indsatser, som særligt ser ud til at bidrage til at opnå målene. Evalueringen udgives sideløbende med et inspirationskatalog, som fremhæver lovende elementer af indsatserne, og det beskrives, hvordan andre institutioner kan indføre indsatserne hos dem. De lovende indsatser i inspirationsmaterialet er udvalgt med udgangspunkt i evalueringen for at sikre, at de udvalgte indsatser på forskellig vis bidrager til at nå målene med pilotprojektet. Se inspirationskataloget her: <https://fgu.dk/aktuelt/fokus/pilotprojekt-om-overgangen-fra-fgu-til-eud/>

Dataindsamling og metoder

I projektperioden er der indsamlet data af to omgange. Midt i projektperioden – efteråret 2022 – indsamlede KP data på alle deltagende FGU-institutioner. Formålet med midtvejsevalueringen var formativ, hvilket betyder, at evalueringen skulle bruges til at udvikle og styrke arbejdet med indsatserne i resten af projektperioden. Evalueringen bestod i at indsamle de første erfaringer fra afprøvningen af de to indsatser og på den måde bidrage med systematisk viden, som projektgrupperne kunne bruge til at justere deres indsatser forud for anden aktionsfase. På baggrund af midtvejsevalueringen blev der desuden opstillet en række tværgående opmærksomhedspunkter, som var væsentlige for at nå målene med de forskellige indsatser. Opmærksomhedspunkterne blev præsenteret på pilotprojektets midtvejskonference, ligesom der blev udarbejdet en skriftlig midtvejsevaluering.³ Udvalgt data fra midtvejsevalueringen er også inddraget i nærværende endelige evaluering.

Formålet med slutevalueringen er mere summativ. Dvs. at slutevalueringen skal samle op på, om projektgrupperne har nået målene med indsatserne i pilotprojektet. Nedenfor beskrives, hvilke metoder der er brugt i indsamlingen af data til evalueringen.

Overgangsdata

Nedenstående tabel viser, hvor stor en procentdel af elever, som er overgået til en erhvervsuddannelse i 2022 på de fem deltagende institutioner. Tabellen er medtaget for at vise, hvor stor en del af eleverne, som indsatserne potentielt har kunnet påvirke. Det er endnu ikke muligt at trække samme tal for 2023. Det er heller ikke muligt at adskille ungdomsuddannelser, det vil sige, at vi ikke kender de specifikke tal for, hvor mange elever, der er overgået til en EUD. Vi ved dog fra Danmarks Evalueringsinstituts (EVA) evaluering af FGU, at 30% af alle FGU-elever mellem 2019 – 2022 er overgået til en EUD⁴.

Vi kan ikke med sikkerhed sige, at eleverne er overgået til EUD på grund af indsatserne i pilotprojektet. I de kvalitative interview bliver der dog peget på, at indsatserne har medvirket til, at elever er overgået til EUD. I evalueringen af pilotprojektet giver de kvalitative data giver det bedste billede af, hvilke elementer af indsatserne der har været særligt virksomme, hvorfor det også er disse data, der bliver præsenteret i rapporten. Der bliver således ikke afrapporteret på overgangstallene fra de fem FGU-institutioner.

---

³ <https://fgu.dk/wp-content/uploads/2023/03/afrapportering-midtvejs-gode-overgange-mellem-fgu-og-eud-version-til-offentliggorelse-1.pdf>

⁴ <https://www.eva.dk/ungdomsuddannelse/elevs-udbytte-foreloebig-effekt-status-paa-implementering-fgu-b>

Tabel 2 viser andel af elever på en overgang som er overgået til en ungdomsuddannelse⁵

Skole	Elever overgået til ungdomsuddannelse i 2022
FGU Nordvest	34 %
FGU Lolland Falster	37 %
FGU Hovedstaden	27 %
FGU Himmerland	32 %
FGU Nordvestsjælland	26 %

Interview med deltagere

I dataindsamlingen er der gennemført interview med deltagere i projektgrupperne, de ledere, som har været tætte på projektet, samt elever, som har deltaget i en eller begge af de to indsatser. Interviewene blev gennemført i efteråret 2023. I figuren nedenfor illustreres det, hvor mange der har deltaget, og hvilke institutioner de kommer fra:

Tabel 3: Deltagere i interview i slutevalueringen

Deltagere	FGU	KUI	EUD	I alt
Ledere	5	3	3	11
Vejledere	7	2	6	15
Lærere	2		1	3
Konsulenter			3	3
I alt	14	5	13	32
Elever	11		9	20

Der er gennemført tre typer af interview for hver af de fem deltagende FGU'er og deres samarbejdspartnere: et lederinterview, to projektgruppeinterview med henholdsvis kombinationsforløbsgruppen og overgangsteams samt flere elevinterview pr. institution.

Lederinterviewet er foregået som enten enkeltinterview eller gruppeinterview med flere ledere. Vi har interviewet den eller de ledere, som har været tættest på indsatserne, og som derfor har kunnet udtale sig om virkningerne af indsatserne. Nogle steder har det udelukkende været en leder fra FGU, som har været involveret i projektet, og andre steder har det været et samarbejde mellem ledere fra både FGU, KUI og EUD. Selv om vi fra projektets side har

⁵ Tallene er trukket herfra: <https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/2017.aspx>

opfordret ledere på alle institutioner til at engagere sig i projektet, er det ikke på alle institutioner, at det er lykkedes af engagere ledelsen (se afsnittet 'Ledernes rolle er afgørende for det gode samarbejde').

Interview med projektgrupperne er foregået som gruppeinterview. Her har vi samlet deltagerne på tværs af KUI, EUD og FGU, og de har forklaret fra deres forskellige perspektiver, hvad de har arbejdet med i indsatsen, hvad deres mål har været med indsatsen, hvordan de vurderer at være kommet i mål med indsatsen, samt hvad der har været virksomt og udfordrende ift. at nå i mål med deres indsatser og deres samarbejde. På tværs af de deltagende projektgrupper er det forskelligt, hvor mange personer der har været involveret i arbejdet med indsatserne, og det er derfor også forskelligt, hvor mange der har deltaget i interviewene. I nogle af disse interview har der også deltaget ledere, da nogle ledere har været så involveret i udførelsen af projektet, at de har indgået som projektdeltagere.

Elevinterviewene er både foregået som gruppeinterview, enkeltinterview og telefoninterview. Tovholderen på FGU har stået for at samle elever, som har deltaget i en eller begge af indsatserne. Elever, som har deltaget i kombinationsforløb, har typisk stadig gået på FGU, og interview med dem er foregået som gruppeinterview. Elever, som har deltaget i indsatsen om overgangsteams, har været overgået til EUD. Interviewene med dem er foregået som enkeltinterview, hvor de enten er kommet over på FGU, vi har mødt dem på deres erhvervsskole, eller vi har gennemført interviewet med dem via telefon. Nogle af eleverne har deltaget i begge indsatser. Det er lidt forskelligt, hvor lang tid eleverne har gået på EUD, da interviewet blev gennemført. Interviewene foregik i efteråret 2023, og de fleste elever er startet på GF2 efter sommerferien. Der er dog enkelte elever, som har været i gang længere tid, da de har deltaget i indsatserne i den første runde. Enkelte steder i rapporten trækker vi også på interview fra midtvejsevalueringen, da der her har været nogle relevante pointer fra især kombinationsforløbene.

Det er væsentligt at nævne, at vi ikke har interviewet elever, som er faldet fra hverken EUD eller FGU. De EUD-elever, vi har interviewet, har været glade for deres erhvervsuddannelse og har været positive omkring de indsatser, de har deltaget i. Dette billede kunne have været anderledes, hvis vi havde interviewet elever, som var faldet fra deres erhvervsuddannelse eller ikke var kommet videre efter FGU.

Behandling af data og analyse

Data er blevet analyseret med henblik på at identificere sammenhænge mellem de gennemførte indsatser og elevernes udbytte, overgang og trivsel i erhvervsuddannelsen set i et overgangsperspektiv. Der har i analysen været fokus på at identificere de elementer og virkemidler, der understøtter overgangene, og som samtidig kan indgå i institutionernes drift efterfølgende.

Alle interview er blevet optaget og transskriberet. Desuden er data blevet systematisk analyseret ved hjælp af et framework. Frameworket er udviklet på baggrund af indsatsteorien og evalueringsspørgsmålene for at sikre en systematisk besvarelse af de enkelte spørgsmål. Desuden understøtter frameworket en analyse på tværs af data.

Læsevejledning

Rapporten består udover resume og indledning af to kapitler. Det drejer sig om kapitlet Kombinationsforløb og kapitlet Overgangsteams. De to indsatser er analyseret hver for sig, og analysen formidles derfor også i to kapitler. Der er dog pointer, som går på tværs af analysen af de to indsatser, og disse tværgående pointer er fremhævet i resumeet.

De næste to kapitler dykker dermed ned i en evaluering af de to indsatser hver for sig. Begge kapitler præsenterer først indholdet i de forskellige indsatser, som har været afprøvet i projektet. Derefter besvares evalueringsspørgsmålene ved først at præsentere elevernes udbytte af indsatserne og derefter institutionernes kapacitetsopbygning. Desuden peger kapitlerne på de udfordringer, som er opstået i forbindelse med afprøvningen af indsatserne.

KOMBINATIONSFORLØB

En af indsatserne i pilotprojektet har bestået i at gennemføre kombinationsforløb, hvor FGU-elever i en kortere eller længere periode deltager i undervisningen på en erhvervsskole. Projektgrupperne har her bestået af forskellige kombinationer af hhv. lærere, vejledere, koordinatore og ledere på FGU og EUD, som har afprøvet forskellige formater for kombinationsforløb. FGU-elever har på den baggrund fået forskellige oplevelser med det at deltage i kombinationsforløb. De fleste projektgrupper har haft erfaring med kombinationsforløb på forhånd, men i projektet har de afprøvet nye formater for kombinationsforløb eller nye måder at tilrettelægge dem på.

Det overordnede mål med indsatsen er, at eleverne skal blive afklarede og have tiltro til egne evner, så de får en god og tryk overgang til en erhvervsuddannelse. De mere kortsigtede mål for eleverne er, at de skal have erfaring med en konkret erhvervsuddannelse og nye perspektiver på plan for uddannelse samt kendskab til læringsmiljøet på EUD. Desuden indebærer de kortsigtede mål, at FGU og EUD skal samarbejde om at gennemføre kombinationsforløb, hvor de i fællesskab får viden om elevernes behov og forudsætninger for at deltage i undervisningen på EUD. Deres viden skal kvalificere institutionernes tilrettelæggelse af kombinationsforløb fremadrettet.

Elevernes og projektgruppernes oplevelser og erfaringer med kombinationsforløb bidrager således med perspektiver på, hvorvidt og hvordan indsatserne i projektet har virket efter hensigten – herunder hvad der har fremmet hensigten med indsatserne, og hvilke udfordringer der er opstået undervejs. Kapitlet falder i fire dele: Første del beskriver indholdet i indsatserne. Anden del beskriver elevernes udbytte af indsatserne i relation til projektets mål. Tredje del beskriver institutionernes kapacitetsopbygning og udbytte af indsatserne i relation til målene, og fjerde del retter fokus på udfordringer i arbejdet med indsatserne.

Indhold i indsatserne

Herunder beskrives indholdet i de indsatser, som er gennemført i projektet. Den efterfølgende analyse trækker pointer frem, som går på tværs af erfaringerne med de beskrevne indsatser. Dvs. at den enkelte indsats ikke bliver evalueret, men derimod evalueres det, hvordan indsatserne samlet set ser ud til at bidrage til de mål, som er opstillet i pilotprojektet. De tværgående pointer bliver illustreret med eksempler fra de enkelte indsatser.

Tredages forløb i hele hold med en FGU-lærer på sidelinjen

På FGU Himmerland har man i samarbejde med den lokale erhvervsskole, Himmerlands Erhvervs- og Gymnasieuddannelser, udviklet en fast ramme og procedure for, planlægningen og gennemførelsen af korte kombinationsforløb. Det indbefatter bl.a., at der er udpeget en fast kontaktperson fra både FGU og EUD, som sikrer, at alle de fornødne aftaler træffes i rette tid, at alt indhold er på plads og kan formidles til eleverne på forhånd, samt at detaljer som fx, hvordan eleverne kommer til og fra erhvervsskolen, indholdsbeskrivelse, og hvor eleverne skal sidde og spise i kantinen, er på plads for at skabe tryghed for eleverne og sikre sig, at intet falder mellem to stole.

Kombinationsforløbet strækker sig over tre dage, hvor eleverne er afsted sammen i grupper baseret på det værksted eller den linje, de er tilknyttet på FGU. For hvert hold af elever, der er afsted, deltager også en lærer fra FGU, som følger al undervisning og fungerer som en ekstra ressource ind i undervisningen med et særligt kendskab til elevernes forudsætninger og med et formål om at skabe tryghed for eleverne gennem forløbet. Eleverne fra FGU udgør deres eget 'hold', mens de er afsted i kombinationsforløb, og indgår således ikke i den daglige undervisning på grundforløbet – dette ud fra en begrundelse om, at man lettere kan tage afsæt i deres forudsætninger, hvis de er organiserede som ét samlet hold.

Kontaktpersonerne fra hhv. FGU og EUD fungerer som tovholdere for kombinationsforløbet, der sikrer en fast ramme og et koncept for selve afholdelsen af kombinationsforløbene, som man kan vende tilbage til frem for at starte forfra hver gang. De to kontaktpersoner varetager hhv. funktioner som vejleder og koordinatore og har således også været bindeleddet til de lærere, der har varetaget den konkrete gennemførelse af forløbene.

14-dages forløb med forberedende undervisning og fælles opsamling

FGU Hovedstaden har i samarbejde med SOSU H udviklet et 14-dages kombinationsforløb, hvor lærere fra de to institutioner har samarbejdet om planlægningen af forløbene. Det er SOSU-lærerne, der har udvalgt og tilrettelagt det faglige indhold, men med sparring fra FGU-lærerne, der ligeledes har sørget for at bygge bro mellem det faglige indhold i undervisningen på FGU og EUD før og efter kombinationsforløbene. Fx er eleverne blevet præsenteret for relevante begreber på FGU, som de efterfølgende er dykket nærmere ned i igennem de 14 dage på SOSU H – sidenhen er en del af det faglige indhold igen fulgt op og sat i sammenhæng til undervisningen på FGU og gjort til en del af elevernes arbejdsportfolio.

Eleverne har været afsted i grupper sammen med det værksted eller den linje, som de er del af på FGU, hvor de (ligesom i ovenstående indsatsbeskrivelse) har haft deres eget hold. Deres lærer fra FGU har hver morgen taget imod dem på SOSU H – for at 'tjekke eleverne ind' og derved skabe tryghed og følge op på eventuelt akutte ting eller behov. Dertil har FGU-læreren deltaget et par enkelte formiddage i selve undervisningen og har her indgået som en ekstra ressource i undervisningen.

Man har afprøvet, at EUD-lærer efterfølgende kom en dag på FGU for i samarbejde med FGU-læreren at samle op og evaluere med eleverne, og man har ligeledes gjort sig erfaringer med, at FGU-eleverne viste andre FGU-elever rundt på SOSU som en afsluttende aktivitet i forløbet. Når eleverne er kommet tilbage på FGU, har lærer og vejleder sammen haft blik for at følge op på den nysgerrighed, der kunne være opstået hos eleverne for den konkrete uddannelse – i undervisningen såvel som i individuel vejledning af elever.

Femdages forløb fordelt over fem uger i vekslen mellem EUD og FGU

På FGU Lolland Falster, har man organiseret kombinationsforløbene over i alt fem dage, men hvor forløbet egentlig strækker sig over fem uger med én dag om ugen på kombinationsforløb på den lokale erhvervsskole (Center for Erhvervsrettede Uddannelser/CELF) og de resterende fire af ugens dage på FGU. Eleverne er her ikke afsted som hele hold men i par eller mindre grupper, og en FGU-lærer er med den første og den sidste halve time på hver af de fem dage for at skabe

en tryk start og sidst på dagen for at understøtte en rød tråd mellem undervisningen på EUD og på FGU.

I dagene på FGU knytter FGU-lærerne an til dét, som eleverne har arbejdet med på EUD – på den måde skal de fem uger ses i en større sammenhæng. Det faglige indhold på dagene i kombinationsforløbet er planlagt som en relevant brobygning til noget af det faglige stof, som eleverne ville komme til at beskæftige sig med, i fald af at de senere hen valgte at fortsætte på grundforløbet til den konkrete uddannelse – her får eleverne mulighed for at udarbejde færdige produkter og træne fagspecifikke færdigheder, hvoraf nogle kan være meritgivende.

Tre forskellige kombinationsforløb, der følger elevens progression på FGU

På FGU Nordvest har indsatsen været centreret omkring et samarbejde mellem FGU, lokale erhvervsskoler og KUI, hvor man har haft et helhedsorienteret perspektiv på kombinationsforløb som en central aktivitet i hele elevens 'rejse' gennem FGU og overgang til EUD.

Indsatsen er planlagt på baggrund af, at eleverne har forskellige forudsætninger for deltagelse i kombinationsforløb, afhængigt af hvor langt de er i deres FGU-forløb. Derfor har man udviklet forløb på tre forskellige niveauer, så alle elever på FGU er i kombinationsforløb, men på forskellige måder, afhængigt af hvor længe de har gået på FGU, og hvor afklarede de er ift. valg af uddannelse. På det første niveau kommer eleverne ud i grupper og oplever en dag på EUD sammen med deres lærer. På det andet niveau kommer eleverne ud på 1-2 forskellige EUD-skoler og får billeder på og erfaring med, hvordan læringsmiljøet er, og hvordan undervisningen fungerer. På det tredje niveau kommer de elever, der er afklarede om uddannelsesvalg, eller tæt på afklarede, ud på den konkrete uddannelse og deltager på denne i en hel uge.

Forinden selve dagene i kombinationsforløb på EUD har eleverne deltaget i en før-proces bestående af undervisning og vejledningsaktiviteter på FGU, der har inviteret eleverne til at reflektere over, hvad de gerne vil have ud af kombinationsforløbet. Som afslutning på forløbet har vejledere på EUD afholdt individuelle vejledningssamtaler og gruppevejledning med eleverne. Tilbage på FGU har eleverne præsenteret, hvad de har fået ud af at deltage i forløbet i en udvidet forløbssamtale, hvor elevens KUI-vejleder også har deltaget. På den måde har man arbejdet med planlægning af forløbet i et 'før-, under- og efter-perspektiv'.

Elevernes udbytte

I dette afsnit udfoldes, hvilket udbytte eleverne ser ud til at have fået af at deltage i de gennemførte kombinationsforløb. På tværs af indsatserne ses det, at eleverne på forskellig vis har fået oplevelser og erfaringer med kombinationsforløb, som medvirker positivt til, at de fx udvikler nye fremtidsperspektiver og en plan for uddannelse. Desuden bidrager kombinationsforløb til, at eleverne får tillid til egne evner ift. at mestre uddannelse. Det udfoldes i de følgende afsnit.

Eleverne har fået erfaring og afklaring ift. uddannelse

På tværs af interviewene udtrykker eleverne sig positivt om oplevelsen af at være i kombinationsforløb. Flere elever fortæller fx om, at kombinationsforløbene har givet dem konkrete erfaringer med forskellige erhvervsuddannelser. De giver udtryk for, at det støtter dem

i at se nye muligheder, blive mere afklarede ift. valg og fravalg af uddannelse, og at det har givet dem nye perspektiver på en plan for relevant uddannelsesvej. En elev uddyber her:

"Efter det her [kombinationsforløb] så snakkede jeg med min EUD-lærer om det, fordi jeg syntes, at det var spændende nok. Så snakkede jeg også med en af mine klassekammerater her, og så har vi søgt ind på SOSU. Han skal læse som PAU, og jeg skal læse som SOSU-assistent, fordi jeg gerne vil læse til sygeplejerske [...]. Jeg havde rigtig mange andre idéer først. Elektriker, mekaniker og sådan noget, men der havde jeg ikke været ude til alle mulige andre skoler, så det har åbnet øjnene" (Elev, FGU).

Projektgrupperne giver ligeledes udtryk for, at kombinationsforløbene har opfyldt et behov hos eleverne for at få konkrete erfaringer med en erhvervsuddannelse, som styrker elevernes refleksion over uddannelsesvalg, uddannelsesparathed og nye muligheder.

Kombinationsforløbene kan nemlig konkret vise eleverne "den virkelige verden" på EUD, som giver dem et godt indblik i forskellige uddannelser og læringsmiljøet. Blandt projektgrupperne gives der bl.a. udtryk for, at det kan virke både afklarende og bidrage med nye fremtidsperspektiver for eleverne samt være afmystificerende og tryghedsskabende, når eleverne selv får lov at være der i praksis. En FGU-lærer og en FGU-vejleder udfolder det i følgende citater:

"Der var ingen tvivl om, at det afklarede nogle af dem og fik en vis ro i nogle af dem [...]. De første to uger, de var afsted, der var de der faktisk ret meget. Og de havde sindssygt meget ud af det, ift. hvad man laver, og hvad man skulle. Jeg ved i hvert fald, at der er flere, der valgte at tage videre på erhvervsskolen (Lærer, FGU).

"Og så er der gået de her få dage på kombinationsforløbet, og så efterspørger eleverne igen: 'Hvordan er det nu, at man kommer ind herovre?' Og lige pludselig er de meget mere interesserede, fordi det foregår ovre i de rigtige lokaler, og det er de ægte undervisere, der står der, og det er virkeligheden, det her. Så det kan noget andet" (Vejleder, FGU).

Gennem arbejdet med indsatserne ses det dermed, hvordan kombinationsforløbene kan fungere som springbræt til EUD. Forløbene giver eleverne mulighed for at få konkrete erfaringer med at mestre det at træde ind på en erhvervsuddannelse, tage del i undervisningen her og få relationer til en vejleder, en lærer (eller andre elever), de måske senere hen vil møde igen på grundforløbet. Erfaringer fra de gennemførte forløb viser, at det støtter elevernes refleksion og afklaring ift. uddannelse. Det tyder på, at kombinationsforløb kan vise virkeligheden på en erhvervsskole på en anden måde end fx et besøg eller en samtale, fordi man i kombinationsforløbet kommer ud og er en del af uddannelsen. Det vidner om, at kombinationsforløbene kan tilbyde eleverne konkret erfaring med en form for tilhørsforhold, som virker understøttende på elevernes refleksion over uddannelsesvalg.

En del elever giver også udtryk for, at kombinationsforløb er en god og 'uforpligtende mulighed' for at få erfaring med det at gå på en erhvervsuddannelse. I den sammenhæng ses tegn på, at det støtter eleverne i at springe ud i kombinationsforløbene, når en del af formålet med forløbet også tales frem som "bare" det at prøve sig frem og få erfaringer med en erhvervsuddannelse. En elev beskriver det fx således:

"Jeg vil sige, at hvis du får chancen til at have kombiforløb, så er det bare at tage chancen. Hvis du opdager, at det kan jeg ikke lide det her, så er det jo, at du ikke kan lide det. Jeg bliver afklaret bare ved at prøve" (Elev, FGU).

Citatet viser, at det kan være virkningsfuldt ift. elevernes afklaring at prøve sig frem og få fornemmelse for et sted. Formålet med forløbene kan også være knyttet til udvikling af mere fagspecifikke færdigheder, der ligeledes kan støtte elevernes motivation for en konkret uddannelse. Men der er således tegn på, at et bredere formål om at få lov at snuse til forskellige uddannelser også er centralt for målgruppen.

Eleverne har fået kendskab til læringsmiljøet og tillid til egne evner

Flere elever giver udtryk for, at det har inspireret dem og kvalificeret deres overvejelser om uddannelse at få kendskab til læringsmiljøet på EUD gennem kombinationsforløb. Kendskab til læringsmiljøet har stor betydning for elevernes overvejelser om valg af erhvervsuddannelse. For nogle elever har kendskabet til læringsmiljøet desuden bidraget til, at de har fået tillid til egne evner ift. at gå på en erhvervsuddannelse. For en del af de elever, der er overgået til EUD, har det således også været en medvirkende faktor for deres konkrete overgang. To elever forklarer her, hvordan kendskabet til erhvervsskolen og læringsmiljøet har bidraget til, at de er overgået til en erhvervsuddannelse:

"Jeg har jo gået på FGU, og det synes jeg egentlig var fedt. Også det med, at jeg kunne komme ud i kombinationsforløb og se, hvad de laver derovre, og om det er noget, man har lyst til eller ikke har lyst til fremover. Og så endte det jo så bare med, at jeg tænkte, at nu vil jeg gå all in på den her uddannelse!" (Elev, EUD).

"Men jeg var jo i et overgangskombiforløb for at finde ud af, om det var noget for mig, og der skulle jeg beslutte d. 1. september, om jeg ville fortsætte. Jeg tog beslutningen, fordi jeg var glad for at være her, og jeg havde fået ros. Det er rart at få at vide, at man gør ting rigtigt" (Elev, EUD).

En del af kendskabet til læringsmiljøet handler for eleverne om at finde ud af, at det faglige indhold både er interessant, og at eleverne har forudsætninger til at indgå i undervisningen. Det ser ud til, at praksisnær undervisning i kombinationsforløbet har været vigtig for elevernes indblik i læringsmiljøet. Når undervisningen har været praksisnær, har den fx indbefattet at arbejde med konkrete produkter, træning af faglige færdigheder og autentiske opgaver. En elev fremhæver følgende oplevelse i den sammenhæng:

"For eksempel blev vi sendt ud for at tage nogle billeder af nogle legepladser sådan rundt omkring i byen, og så kom vi tilbage, og så skulle vi skrive op, hvad der kunne gøres bedre for både sikkerhed og praktisk. Og så hvad forældrene kunne lave, og så hvad man kunne forbedre på legepladsen og selve området. Og der fik vi sådan lov til at kigge på det hele, sådan 'hvad kan man gøre bedre'?" (Elev, FGU).

Flere projektgrupper giver ligeledes udtryk for at en praksisnær undervisning, hvor eleverne er aktive og fremstiller noget konkret, virker til at støtte deres motivation. På den måde ses tegn på, at det styrker elevernes kendskab til læringsmiljøet og deres positive erfaringsdannelse, når de gennem kombinationsforløbene bliver inviteret ind i uddannelsens faglighed gennem

arbejdet med autentiske og praksisnære opgaver, afprøvning af nye værktøjer, metoder og materialer og med støtte fra lærerens instruktion og demonstration.

Gennem interviews med elever bliver det tydeligt, at kendskabet til læringsmiljøet ikke kun handler om den faglige side af dette. Elevernes erfaringer med den sociale del af livet på uddannelsen spiller en vigtig rolle ift. at understøtte deres kendskab til læringsmiljøet. Det kan både virke relationsskabende, give eleverne mulighed for at se sig selv som en del af et hold på EUD og give dem positive lærings erfaringer. De fleste elever fortæller således positivt om det at deltage i undervisningen med andre elever på grundforløbet og udtrykker fx, at det virker tryghedsskabende og styrker det konkrete kendskab til den uddannelse, man muligvis er på vej ud i. Det øgede kendskab til den sociale kontekst og erfaringerne med at træde ind i fællesskabet synes også at virke opbyggelig for tilliden til egne evner ift. at mestre det at tage en uddannelse. To forskellige elever uddyber perspektivet her:

"Altså, vi er for os selv [på kombinationsforløbet], men vi er ved dem, der hedder GF1. Vi er faktisk sammen med dem stort set hver dag, hvor vi har nogle bevægelsestimer og sådan noget med dem [...]. Det synes jeg er rart, for så kan man ligesom se, hvem skal man nogenlunde være sammen med, hvis man skal på GF2 til januar" (Elev, FGU).

"Det (kombinationsforløbet, red.) var rigtig godt, fordi vi var på en erhvervsuddannelse og kunne så tænke: 'Er det en uddannelse, vi kan være på?' Og jeg faldt hurtigt til i klassen. Men det var jo utrolig rart, fordi der var et godt fællesskab. Selvom jeg var den eneste fyr, så tog alle godt imod mig. Og der var et stort fællesskab allerede fra start. Og det gjorde bare, at det også var noget, der fangede mig til at fortsætte der" (Elev, EUD).

Overgangskombinationsforløb letter elevernes overgang og giver fleksibilitet

Nogle FGU'er har forud for projektet benyttet sig af det, de kalder et overgangskombinationsforløb. Sådan et forløb er en variant af kombinationsforløb, som giver eleverne mulighed for at starte på en erhvervsuddannelse og få konkrete erfaringer som afsæt for at vælge uddannelsen endeligt til eller at vende tilbage til FGU, uden at det "koster" dem et uddannelseskomp. Opstarten på EUD er således organiseret som et kombinationsforløb, hvor de unge stadig er registrerede som elever på FGU. Projektgrupperne har ikke direkte arbejdet med at udvikle overgangskombinationsforløb i projektperioden, men de har benyttet sig af forløbene både i forbindelse med elevens videre vej efter et kombinationsforløb og i forbindelse med vejledning i overgangsteams. Forløbene letter overgangen og giver fleksibilitet for eleverne, og derfor indgår disse forløb også i denne evaluering.

Elever fortæller positivt om overgangskombinationsforløb som noget, der skaber en mere "blød start" på EUD, og noget, der kan støtte egen indsigt i, om man er parat eller behøver længere tid på FGU, fx til træning af sociale og personlige kompetencer. Her ses også tegn på, at forløbet fremstår som en mere 'uforpligtende mulighed', som støtter den unges mod til at kaste sig ud i det nye. En elev fortæller her om sine erfaringer med overgangskombinationsforløb:

"Jeg vil helt klart sige, at det er en positiv ting, det der overgangsforløb. For så har man lige fem uger, hvor man kan prøve det, og så kan man fortryde det efter. De fem uger, det gør også, hvis du fortryder det, så får du ikke et klip i din EUD. Jeg tog de fem uger på EUD og fandt ud af, hvilke ting der skulle arbejdes med, og så kom jeg tilbage på FGU, og så var det

lige præcis de fem-seks ting, jeg skulle arbejde med og blive bedre til. Og det har hjulpet rigtig meget” (Elev, FGU).

Hermed ser vi tegn på, at overgangskombinationsforløb kan lette elevernes overgang ved at fungere som en form for trædesten, der skaber tryghed og afklaring. Det viser videre, at der er et stort potentiale i at se nærmere på, hvordan overgangskombinationsforløb fungerer som en fleksibel model, der virker for de unge ved at vende det, der før kunne ende som en nederlagsoplevelse og en fortælling om frafald, til en positiv læringsoplevelse, der har bragt den unge et skridt videre i sin afklaring ift. uddannelse.

Kapacitetsopbygning og tiltag, som kvalificerer kombinationsforløb

Et af målene for kombinationsforløbene har været kapacitetsopbygning ift. udvikling af viden om og erfaringer med målgruppen, og hvad der støtter et godt læringsmiljø i kombinationsforløbene. Formodningen i projektet er nemlig, at øget kapacitetsopbygning på disse områder kan være med til at kvalificere arbejdet med kombinationsforløb og derved støtte eleverne i overgangen til EUD. På tværs af indsatserne ses det, at arbejdet med indsatserne har bidraget til kapacitetsopbygningen, der kvalificerer kombinationsforløb og derved understøtter eleverne i overgangen fra FGU til EUD. Dette udfoldes nærmere i de følgende afsnit.

Tydelig rammesætning minimerer usikkerhed hos eleverne

Flere projektgrupper har erfaring med, at en tydelig rammesætning af kombinationsforløbene er central for, at eleverne føler sig trygge ved at deltage. Projektgrupperne erfarer, at elevernes udbytte af kombinationsforløbene bliver større, hvis det er tydeligt for dem, hvad kombinationsforløbet går ud på, og hvad det kræver af dem. Flere deltagere fra projektgrupperne giver også udtryk for, at en tydelig rammesætning bidrager med ro og overblik i deres samarbejde institutionerne imellem. Det kan fx være i form af en fast ”køreplan” for forløbets overordnede organisering og praktiske detaljer samt en fast kontaktperson fra både FGU og EUD, der fungerer som tovholdere for forløbet. En koordinator, der netop fungerer som tovholder for kombinationsforløb på EUD, beskriver det således:

”Vi har virkelig fået styr på alle de små og detaljerede ting, der er i det der kæmpestore noget, så den enkelte elev ikke er i tvivl om, hvad er det forløb, jeg skal ind i? Hvor skal jeg hen i løbet af dagen? Hvornår og hvad sker der i løbet af dagen? Det er rigtig vigtigt for dem, at de kan føle sig trygge ... De skal bevæge sig ud fra deres trygge havn på FGU og så op på et ”farligt sted” på erhvervsskolen. Det betyder utrolig meget for dem, at der er taget hånd om alle detaljer. Og man kan godt nogle gange tænke: Er det også nødvendigt at tænke på det? Ja, det er det!” (Koordinator, EUD).

En fast plan kan med fordel både beskrive organiseringen af forløbene med tid og sted, men også indeholde mere praktiske detaljer såsom at tale med eleverne om, hvordan de kan komme til og fra erhvervsskolen, og hvor de kan sætte sig og spise frokost i kantinen. Erfaringer fra nogle af indsatserne peger på, at særligt kantinen kan være et sårbart rum for eleverne at træde ind i. Her kan fx det at have reserveret et bord til eleverne i kombinationsforløb skabe tryghed i frokostsituationen et nyt og ukendt sted.

Hvis detaljerne derimod ikke er tænkt igennem, kan det medvirke til at skabe usikkerhed hos eleverne. Erfaringer fra projektet viser fx en anden situation i kantinen, hvor eleverne udtrykte usikkerhed ved at træde ind i rummet. Her var situationen i relation til en oplevelse af at føle sig uden for fællesskabet på EUD, idet eleverne kom i deres tøj med logo fra FGU. Det gav dem en følelse af at være anderledes og adskilte fra EUD-eleverne, der sad i deres eget arbejdstøj med logo fra erhvervsskolen. FGU-eleverne udtrykker, at FGU-tøjet for dem blev en form for markør for, at de ikke var en del af fællesskabet, og særligt i kantinens store rum blev oplevelsen forstærket:

"... i pausen var der mange mennesker i kantinen, og vi måtte ikke sidde i klassen. Og det var lidt akavet at sidde i kantinen, fordi man kender mange derovre, og så kommer man med sit FGU-tøj og... Man føler sig udenfor. Når vi kommer gående i vores eget tøj, så passer vi ikke ind" (Elev, FGU).

Medarbejdere og ledere har på den måde fået ny viden om elevernes behov for, hvad en tydelig rammesætning indebærer. Det gælder tid, sted og fagligt indhold, men altså i høj grad også mere praktiske hensyn relateret til overvejelser omkring transport, arbejdstøj og kantineplads. Alle sammen elementer, der kan medvirke til at minimere elevernes usikkerhed, når de er i nyt og ukendt land og skabe tryghed for deltagelse i forløbet.

At være afsted med andre FGU-elever og lærere giver tryghed

Projektgrupperne har erfaret, at eleverne er tryggere i kombinationsforløbet, når de er afsted med andre FGU-elever eller lærere. Det drejer sig om, at eleverne har været afsted i større hold eller mindre grupper samt med en FGU-lærer, der har deltaget i større eller mindre udstrækning i undervisningen. Erfaringen er her, at det kan virke tryghedsskabende for eleverne at følges med andre elever samt at have en FGU-lærer med på sidelinjen. Flere lærere udtrykker, at den delvist fælles gennemførelse af undervisningen på forløbet er en vigtig prioritering, som også kan medvirke til skabe struktur, samtidig med at det opfylder elevernes behov for tryghed ved at have et kendt ansigt med på sidelinjen. En FGU-vejleder beskriver deres erfaringer i følgende citat:

"... vi havde sørget for, at der var en underviser fra FGU med på hvert hold. Det var ikke nødvendigvis deres egen underviser. Men bare dét, at der var en FGU-underviser, havde stor betydning. Altså, selvom FGU-lærerne så faktisk ikke kendte hele 'rygsækken' (elevernes forudsætninger, red.), så var der noget tryghed i, at det godt nok var en lærer, der underviser på en anden skole, men det var en FGU-lærer" (Vejleder, FGU).

Denne erfaring viser, at det er vigtigt at indtænke FGU-lærernes fysiske tilstedeværelse på EUD som en del af kombinationsforløbene. Udover at det støtter elevernes udbytte af kombinationsforløbene, får FGU-lærerne også selv øget deres kendskab til erhvervsuddannelserne, som de efterfølgende kan trække på i deres vejledning af eleverne. En FGU-leder udfolder vigtigheden af denne pointe her:

"Så det der med, at eleverne er i kombinationsforløb – noget, der er lige så vigtigt, eller støttende – det er, at vi sender lærere med ud. Fordi de netop får de der kontakter derude og kan fortælle en elev, der ikke har været i kombinationsforløb endnu: "Nu skal du høre, når du skal ud, der er der sådan og sådan". Og måske er der andre elever på holdet, der kan sige: "Jeg

var afsted sidst, eller...” Altså en ting er det formelle skriv, og andet er alt det uformelle, der foregår” (Leder, FGU).

At FGU-læreren er til stede og dermed kan vejlede elever endnu bedre senere hen, kan dermed også indgå som et virksomt led i, at eleverne oplever kombinationsforløbene som meningsfulde og understøttende for deres videre vej i uddannelse.

Godt at skabe koblinger mellem undervisningen på FGU og EUD

I nogle projektgrupper har lærere på tværs af FGU og EUD samarbejdet om indholdet i undervisningen. Det har handlet om at få koblet undervisningen på FGU og EUD til hinanden, og projektgrupperne erfarer, at det har været med til at kvalificere kombinationsforløbene. Nogle projektgrupper har gjort dette ved på forhånd at ruste eleverne til kombinationsforløbene på FGU. Her har både FGU-lærere og vejledere gjort sig erfaringer med at støtte elevernes forforståelser og refleksion over eget forløb og målet med dette. En FGU-lærer uddyber:

”Jeg havde lavet nogle små opgaver, hvor jeg prøvede at introducere lidt, lave nogle forforståelser til noget af det, der foregik i programmet på EUD: Hvad med uddannelsen, hvad er det for nogle situationer, man kan komme i? Vi arbejder hele tiden med forforståelse, før vi går i gang med nogle emner, og så var det oplagt at konstruere de her opgaver (Lærer, FGU).

Det kræver dialog og samarbejde på tværs af FGU og EUD at planlægge det faglige indhold i undervisningen, så det hænger sammen på tværs. Flere projektdeltagere peger på, at deres samarbejde omkring opgaver og indhold i undervisningen både på FGU og EUD har været gavnligt for elevernes udbytte af kombinationsforløbene.

Erfaringer fra pilotprojektet viser, at undervisningen på FGU og EUD kan kobles og supplere hinanden gennem forløbet, hvis dagene er tilrettelagt som en vekslen mellem at være det ene og det andet sted. Én af indsatserne har gjort sig erfaring med denne model. Her er flere af almenfagene på FGU også tænkt ind i forløbet, så det fungerer som en form for helhedsorienteret forløb mellem FGU og EUD, der både kan gøre eleverne nysgerrige på flere fag og vise dem sammenhængen mellem fagene gennem konkrete opgaveløsninger. Projektgruppens erfaring er, at forløbet har understøttet elevernes motivation, fordi det har vekslet mellem FGU og EUD. Denne vekslen har både givet eleverne 'pause-tid' mellem dagene et nyt sted, og også tid til at sætte det faglige indhold i sammenhæng til undervisningen på eget værksted samt fx dansk og matematik. Det har medvirket til at styrke elevernes deltagelse og fremmøde og givet dem konkrete erfaringer, der direkte har understøttet, at to af eleverne nu er overgået til den konkrete uddannelse på EUD. FGU-læreren oplever desuden, at de andre elever har fået styrket deres motivation for faget og fået lyst til at gå i dybden med nye teknikker og materialer på værkstedet på FGU.

Fælles opsamling kan fremme virkningen af kombinationsforløb

I flere indsats har man gode erfaringer med at samarbejde om at følge op på kombinationsforløbene sammen med eleverne. Det er fx blevet gjort ved at invitere elevernes KUI-vejledere til at høre om elevernes nye erfaringer, eller ved at FGU- og EUD-lærer har samarbejdet om planlægning og gennemførelse af en evaluerings- og opsamlingsdag på FGU. Andre eksempler på opfølgning er en tæt dialog mellem FGU-lærer og -vejleder efter

kombinationsforløb for at kunne understøtte en eventuel nyopstået interesse hos nogle af eleverne, samt at vejledere på erhvervsskolerne afholder individuelle vejledningssamtaler og gruppevejledning for FGU-eleverne i slutningen af deres kombinationsforløb. Endnu et eksempel er, hvordan man på flere FGU-skoler har arbejdet med at gøre opgaver og erfaringer fra kombinationsforløbene til en del af elevernes arbejdsportfolio på FGU, som skaber et visuelt og direkte output af forløbene. Dertil er der været gode erfaringer med at afslutte kombinationsforløbene med en form for elev-til-elev-rundvisning, hvor eleverne har vist andre FGU-elever rundt på erhvervsskolen.

På tværs af projektgrupperne ses således mange forskellige måder at samle op på kombinationsforløb, hvor også nye samarbejder og snitflader mellem institutionerne bliver tydelige. Det har givet nye erfaringer med, hvordan man kan møde målgruppen af elever og deres behov. Fx fortæller både elever såvel som en projektgruppe positivt om at inddrage KUI i afrunding og evaluering af forløbet. Eleverne giver udtryk for, at det giver en oplevelse af tryghed og af at blive set, når der bliver vist så konkret en interesse for at høre om deres erfaringer med kombinationsforløb. Projektgruppen fortæller, at denne del af indsatsen har givet dem nye, positive erfaringer med at bruge den fælles afrunding som anledning til at udvikle en mere elevstyret forløbssamtale på baggrund af kombinationsforløbet.

Differentierede kombinationsforløb øger elevers udbytte

Når kombinationsforløbene er tilrettelagt ud fra elevernes forudsætninger, styrker det elevernes deltagelse og udbytte af forløbene. Det har særligt en af projektgrupperne fået erfaringer med. Elevernes forudsætninger ændrer sig igennem deres FGU-forløb, og den konkrete indsats har taget afsæt i denne forståelse ved at lave et differentieret tilbud med tre forskellige varianter af kombinationsforløb. Tilbuddet henvender sig til både 'den nye FGU-elev', til elever midt i deres FGU-forløb og til elever, som snart er på vej videre og kan have gavn af ekstra afklaring og oplevelsen af at mestre det at være elev på EUD. Arbejdet med indsatsen har givet viden om målgruppens differentierede behov, og hvordan man kan møde behovene på forskellig vis. En FGU-vejleder uddyber her:

"... alle vores FGU-unge skal ud i kombinationsforløb, uanset hvornår de er startet hos os, og hvor de nu måtte være i FGU. Men så laver vi det, så alle har deltagelsesmuligheder. [For dem der lige er startet] skal vi også passe lidt på, at vi ikke bare kaster dem ud i det der nye, og så de faktisk bliver nervøse for om "bliver det nogensinde mig?" Men altså, det der med, at vi har positive forventninger til dem alle sammen. Vi ved godt, at de ikke deltager på samme måde, men de kommer alle sammen til at være en del af det." (Vejleder, FGU).

Målgruppens forskellige behov i kombinationsforløbene bliver her mødt ved at tage udgangspunkt i elevernes aktuelle ståsteder og differentiere mellem de behov og forudsætninger, de kan have på forskellige tidspunkter i deres FGU-forløb. Projektgruppens erfaringer peger på, at det differentierede tilbud virker for eleverne ift. at støtte dem undervejs i deres forløb på FGU, så kombinationsforløb bliver et tilbud med deltagelsesmuligheder for alle.

Grundforløbsopgaver styrker elevers mestringsoplevelse

I særligt en af indsatserne har man fået gode erfaringer med at tilrettelægge kombinationsforløbet, så eleverne får mulighed indgå i samme type opgaver, som EUD-elever på grundforløbet. Det handler fx om at træne nye faglige færdigheder og udarbejde færdige

produkter samt mulighed for at arbejde med meritgivende aktiviteter. Projektgruppen oplever, at eleverne har fået en oplevelse af at mestre faget, som har styrket deres tillid til egne evner og givet dem mod til opstart på EUD. En FGU- og en EUD-lærer reflekterer her sammen her over betydningen af forløbets faglige indhold og tilrettelæggelse:

Interviewer: *Betyder det noget særligt for eleverne, at det er opgaver fra grundforløbet?*

Lærer, FGU: *Ja, det betyder noget. Vi arbejder altid meget med anerkendelse, og når det er noget, de skal til senere (på grundforløbet red.), er det nemt at give anerkendelse. Jeg har givet dem mere og mere ansvar. De kommer tilbage med erfaringer fra erhvervsskolen og fortæller mig om, hvordan noget skal gøres.*

Lærer EUD: *De er trygge ved de lærere, de skal have, og de tror på, at de godt kan. Nogle dage var de sammen med eleverne på GF2 og lavede fx en fysik-opgave sammen med dem, hvor de kunne se, at de gjorde det lige så godt som de andre.*

(Lærere, FGU og EUD)

På den måde bliver kombinationsforløbet en træningsbane for elevernes fagspecifikke færdigheder, samtidig med at de får praktiske erfaringer med konkrete opgaver på EUD og kendskab til også den sociale side af læringsmiljøet på EUD. Projektgruppen oplever, at det har støttet elevernes tiltro til egne evner, og at de udvalgte opgaver og meritgivende aktiviteter på den måde kan fungere som trædesten i elevernes overgang til EUD.

Potentialet ved kombinationsforløb udfoldes med et helhedsperspektiv

Særligt en af indsatserne udpeger et potentiale for at se kombinationsforløb i et helhedsperspektiv. Det handler om, at projektgruppen har arbejdet med at se kombinationsforløbet som en aktivitet i overgangen, fra eleven starter på FGU og overgår til en ungdomsuddannelse, fordi kombinationsforløbet kan medvirke til at afklare og klargøre eleverne. En konsulent fra EUD fremhæver i det følgende citat, hvordan de i projektgruppen har arbejdet med et helhedssyn på kombinationsforløb som en del af elevens rejse fra første dag på FGU til vellykket overgang til EUD. I den konkrete indsats har de skærpet fokus på, hvordan de kan tilrettelægge kombinationsforløbene, så potentialet med disse udfoldes endnu mere end førhen:

”... det at lave en elevrejse, hvor man både tænker før, under og efter, det har også skærpet lidt fokus på fx betydningen af kombinationsforløbet. Altså, det har fået en anden betydning, ift. at det rent faktisk skal både afklare og klargøre og skabe relationer. Altså alle de der ting, der er væsentlige ting, der faktisk ligger i kombinationsforløbene, det synes jeg, at der også er blevet mere fokus på via det her” (Pædagogisk konsulent, EUD).

Gennem projektgruppernes arbejde med indsatserne er der på den måde skabt nye erfaringer med, hvordan kombinationsforløbene kan opfylde forskellige behov hos målgruppen. Det har kvalificeret arbejdet med kombinationsforløbene og understreget betydningen af, at eleverne får mulighed for selv at møde op et nyt sted og få konkrete erfaringer med at være en del af miljøet der.

Udfordringer, som har hæmmet indsatserne

Projektgrupperne har alle gjort sig erfaringer med, hvad der fremmer, at de opnår målene med indsatserne, men også hvad der kan hæmme, at de opnår disse mål. Følgende afsnit beskriver nogle af de udfordringer og dilemmaer, som en eller flere projektgrupper har oplevet undervejs i arbejdet med indsatserne.

Lærere og ledere kan blive perifere deltagere i samarbejdet

I nogle indsats ses en tendens til at lederne spiller en mere perifer rolle. I flere henseender kan det give god mening, at ledelsen ikke er helt inde i 'maskinrummet', men samtidig indebærer en meget perifer position også en risiko for, at ledelsen mister blikket for udviklingen af indsatsen og de udfordringer, der måtte opstå undervejs. Pointen er udfoldet i næste kapitel i afsnittet 'Lederens rolle er afgørende for det gode samarbejde'.

For et par af de projektgrupper, der har arbejdet med kombinationsforløb, gælder det også, at FGU- og EUD-lærere har haft en perifer position ift. planlægning og evaluering af kombinationsforløb. Her har fx vejledere, ledere og koordinatore været tovholdere og rammesættende for arbejdet. Det har både bidraget med positive erfaringer og styrket samarbejdet mellem disse faggrupper, men samtidig stiller det den direkte udøvende part, lærerne, i udkanten af arbejdet. Det har mindsket mulighedsrummet for, at deres pædagogisk-didaktisk samarbejde har kunnet udvikle sig inden for projektets indsats omkring kombinationsforløb.

Ejerskab kan være ulige fordelt i opgaveløsningen mellem EUD og FGU

På nogle FGU-skoler har man oplevet en ubalance mellem FGU og EUD ift. at tage ejerskab og ansvar for kombinationsforløbene, hvor man på FGU savner en større grad af involvering fra EUD. Det nævner flere medarbejdere i FGU i forskellige funktioner, herunder også repræsentanter fra nogle af skolernes ledelse. Det betyder dog ikke nødvendigvis, at det konkrete samarbejde i indsatserne ikke også har været en positiv oplevelse for de involverede medarbejdere, men det handler grundlæggende set om, at nogle FGU-skoler ønsker en mere ligebyrdig tilgang til håndteringen af opgaven generelt. Nedenstående citat fra hhv. en FGU-lærer og en FGU-leder uddyber udfordringen, set ud fra deres perspektiver:

"... vi vil jo gerne rigtig kombinationsforløbene herude på FGU, vi vil rigtig gerne have et bredere og mere ofte samarbejde med erhvervsskolerne. Men jeg tænker lidt, at vi er jo meget presset på økonomien på FGU, om man på en eller anden måde kunne vende den om og sige, det er også erhvervsskolen, der må være med til at presse på. Altså, at vi er jo ligesom "føde" til dem. Så det ikke kun er FGU, der skal stå og sige: "Det vil vi gerne"" (Lærer, FGU).

"Jeg synes, der har været meget mangel på ejerskab (på erhvervsskolen og KUI red.). Det synes jeg har været den største udfordring [...] Men jeg synes faktisk, at vi har i hvert fald haft taget den på os. Og der synes jeg måske, at det har manglet lidt hos de andre. Jeg har set det på vores lokale erhvervsskole. Der mangler en gnist i det, at det her er vigtigt" (Leder, FGU).

Det er ressourcekrævende at lave gode kombinationsforløb, og det er afgørende, at erhvervsskolerne erkender det og forpligter sig på at gå ind i samarbejdet med de ressourcer, det

kræver. Det reflekterer en leder på FGU over i sammenhæng med en beskrivelse af egne positive erfaringer med de lokale erhvervsskoler. Pointen udfoldes med følgende citat:

”Og så kræver det jo virkelig også, at modtagerskolerne er åbne overfor, hvad det her kræver fra deres side. Der skal kastes mange ressourcer på det, som man kan høre og fornemme på eleverne. (...) Jeg synes jo lige præcis, de her erhvervsskoler gør det til UG. Men her skal man jo være forberedt på, hvis man andre steder i Danmark skal kunne gøre det her, så er det ikke bare en copy-paste af en brobygningsmodel. Det kræver faktisk, at man er villig til at investere det, det kræver” (Leder, FGU).

Pointen skal på den måde også ses i sammenhæng til erkendelsen af, at gode forløb, der virker for de unge, indebærer en særlig tilrettelæggelse og dermed også særlig tildeling af ressourcer.

Ejerskabet for indsatsen, og selve gennemførelsen af denne, kan også blive udfordret af mange personskift undervejs i arbejdet. Det peger særligt lærere og ledere på i de projektgrupper, hvor der har været flere udskiftninger af involverede medarbejdere gennem projektet. Se mere om dette på i kapitlet om overgangsteams.

Ressourcer og planlægning kan udfordre gennemførelse af kombinationsforløb

Flere FGU-skoler peger på, at det kan være både udfordrende og dilemmafyldt at afgøre, hvornår og hvordan kombinationsforløbene kan og skal gennemføres. Det kan fx handle om at få 'kabal'en' til at gå op med, hvor mange elever man skal sende afsted, for at det økonomisk set kan balancere med, at FGU-læreren følger med eleverne hen på erhvervsskolen. Hvis man skal sende færre elever afsted, kan det være vanskeligere for FGU-læreren at deltage på kombinationsforløbet, da vedkommende samtidig har undervisning tilbage på FGU med resten af holdet. Hvis man sender alle elever afsted, kan det til gengæld både betyde meget store hold, og at helt nye elever på FGU kan have svært ved at koble sig på forløbet. Det relaterer sig til, at man på FGU har løbende optag og derfor hele tiden får nye elever ind, som man skal overveje, hvordan man bedst muligt kan understøtte i opstartsperioden. En koordinator på EUD uddyber problemstillingen set ud fra egen erfaring:

”Der er også forskel på, hvor langt eleverne har været i deres FGU-forløb, inden de kommer afsted. Der skal vi i hvert fald nok lige overveje, hvor hurtigt de må komme med. Jeg tænker, at det er vigtigt, at de når at have været et vist stykke tid på FGU, så de i hvert fald føler sig trygge der og ved, hvad det lidt handler om, i stedet for at de måske lige er startet, og så er det afsted. Det er ikke nødvendigvis en god oplevelse for nogen af parterne” (koordinator, EUD).

Omvendt har man i en anden indsats gjort sig erfaringer med differentierede forløb, der møder elevernes behov på forskellig vis, afhængigt af hvor de er i deres FGU-forløb.

Udfordringerne kan også ses i sammenhæng til udfordringer omkring, hvornår det bedste tidspunkt for kombinationsforløb er i FGU-skolernes årshjul. Det kan naturligvis være meget individuelt, men særligt en af projektgrupperne peger på, at det var udfordrende at have kombinationsforløb i starten af året, hvor der kan være mange andre ting på programmet.

Det kan være et dilemma at udvælge elever til kombinationsforløb

I nogle af indsatserne rejser man spørgsmål omkring, *hvordan* eleverne skal udvælges til kombinationsforløb. Skal de fx selv melde sig på forløbet? Eller skal man planlægge, at hele hold tager afsted samlet, så det er en obligatorisk del af undervisningen frem for et tilbud? En leder fra FGU påpeger, at vedkommende har indtryk af, at man på den lokale erhvervsskole helst vil have elever, der er "parate", og som man med stor sandsynlighed vil vælge EUD efterfølgende. Den tilgang udfordrer, at kombinationsforløbene også kan have et mere bredt sigte med at lade elever snuse til forskellige uddannelser, blive inspireret til både til- og fravalg og blot få erfaring med det at træde over dørtærsklen og opleve læringsmiljøet på EUD. Der fremgår derved en række forskellige perspektiver på, hvilke elever der skal eller kan deltage i kombinationsforløbene. Det optegner et dilemma, der både handler om lærerressourcer, elevers motivation og forudsætninger og skolernes økonomi.

Analysen peger både på, at der er fordele og ulemper ved, at elever kommer afsted på forløb, som de ikke selv har valgt. På den ene side kan det svække elevernes motivation at komme afsted på et forløb, man ikke selv har valgt. På den anden side peger erfaringerne på, at nogle elever mod egen forventning har fået åbnet øjnene for en uddannelsesvej, de ikke kendte til på forhånd, men som de nu har fået nye positive erfaringer med. En FGU-lærer beskriver dilemmaet her:

"Jeg vil ikke spilde deres tid, fordi de har alle sammen haft den der følelse af at være strandet et sted. Så når først de er motiverede for at modtage undervisning, så er det lidt ærgerligt, hvis vi hiver dem ud, hvis de ikke vil på SOSU eller PAU. Det er sådan et svært lille dilemma, fordi vi skal jo også åbne muligheden for, at der er nogle andre veje" (Lærer, FGU).

I en af indsatserne peger en gruppe elever på en anden positiv effekt ved at være afsted sammen som hele hold, nemlig at det har styrket deres sammenhold og samarbejde efterfølgende på FGU, at hele holdet var afsted sammen på kombinationsforløb. To elever beskriver det således:

Elev 1: *"Når vi laver noget sammen, så er det sådan lidt sådan et stort fællesskab."*

Elev 2: *"Man får også et bedre samarbejde eller sammenhold på værkstedet, når man kommer ud (...) man kan mærke, at samarbejdet er lidt stærkere"* (Elever, FGU, 9).

Elevernes perspektiv på sammenholdet kan her være et argument for at planlægge med hele hold, men set ud fra et lærer- og koordinatorperspektiv kan man dog også ende med meget store hold, hvor en del af eleverne ikke fra start har udvist nogen form for interesse for den pågældende uddannelse.

OVERGANGSTEAMS

En af indsatserne i pilotprojektet har bestået i at nedsætte overgangsteams på tværs af FGU, EUD og KUI. Projektgrupperne består af vejledere på de tre institutioner, som skal samarbejde om at planlægge, gennemføre og evaluere fælles koordinerede indsatser. De koordinerede indsatser består i individuel vejledning og vejledning i fællesskaber med afsæt i den enkelte unges forudsætninger og med sigte på en sammenhængende overgang.

Det overordnede mål med indsatsen er at skabe en god overgang for eleverne fra FGU til EUD samt at understøtte, at de er motiverede for deres valgte erhvervsuddannelse. De kortsigtede mål med indsatsen er opdelt i to områder, nemlig elevernes udbytte og kapacitetsopbygning blandt de tre institutioner. Ift. elevernes udbytte handler målene om, at eleverne skal have tillid, afklaring og motivation for at fortætte på en erhvervsuddannelse, og de oplever at have den nødvendige støtte i overgangen. Ift. kapacitetsopbygning handler målene om at etablere et samarbejde blandt vejledere på de tre institutioner, hvor de bruger forløbsplanen eller noget lignende til at samarbejde om elevernes overgang samt overlevere relevant data om eleverne og i fællesskab får viden om, hvad der skaber gode overgange.

I kapitlet beskrives tegn og indikationer på, at projektgrupperne har nået målene med indsatserne, ligesom der samles op på, hvad der har hhv. hæmmet og fremmet, at målene er nået. Kapitlet er delt op i fire afsnit. Første afsnit beskriver helt kort indholdet i projektgruppernes indsatser. Andet afsnit beskriver elevernes udbytte af indsatsen. Her fremhæves, hvordan indsatsen har hjulpet eleverne i overgangen til en erhvervsuddannelse, og hvordan elevernes trivsel og motivation i uddannelsen er blevet understøttet. Det tredje afsnit dykker ned i, hvordan arbejdet med indsatserne har styrket kapacitetsopbygning og samarbejde mellem KUI, EUD og FGU. Afsnittet peger på, at samarbejdet mellem de tre institutioner er blevet styrket, samt hvordan det styrkede samarbejde har understøttet eleverne i overgangen. Fjerde afsnit stiller skarpt på de udfordringer, som projektgrupperne har mødt i deres arbejde med indsatserne. Det beskrives her, hvordan indsatserne også er blevet udfordret ift. at nå de opstillede mål.

Indhold i indsatserne

Herunder beskrives indholdet i de indsatser, som er gennemført i projektet. Den efterfølgende analyse trækker pointer frem, som går på tværs af erfaringerne fra flere af de beskrevne indsatser. Dvs. at den enkelte indsats ikke bliver evalueret, men derimod hvordan indsatserne samlet set ser ud til at bidrage til de mål, som er opstillet i pilotprojektet. De tværgående pointer bliver illustreret med eksempler fra de enkelte indsatser.

På tværs af indsatserne går særligt tre elementer igen. Det drejer sig for det første om, at projektgrupperne har arbejdet med at lære hinanden bedre at kende – både vejledningsfagligt og ift. deres arbejdsgange omkring de unge. For det andet har projektgrupperne arbejdet med at udvikle specifikke procedure for deres samarbejde, som tydeliggør de tre institutioners rolle i elevernes overgang. Og for det tredje har tredje har projektgrupperne udarbejdet forskellige dokumenter og værktøjer til brug i vejledningen og afprøvet bestemte vejledningsmetoder til fælles vejledning af eleverne.

Udarbejdelse af fælles vejledningsmaterialer med fokus på elevernes mål

Hvem har samarbejdet: Den primære projektgruppe har bestået i en vejleder på FGU Himmerland og en vejleder fra KUI i Vesthimmerland Kommune. Desuden har vejledere fra HEG og ledere fra alle tre institutioner bidraget og givet sparring undervejs.

Hvad har indsatsen bestået i: Projektgruppen har arbejdet med at udvikle og kvalificere overgangene til og fra FGU med fokus på elevernes mål. Gruppen har desuden udviklet en "Overgangs-plan", som beskriver elevens udvikling og kompetencer ift. at skulle starte på en EUD.

Hvordan er indsatsen gennemført: Konkret har projektgruppen udarbejdet et katalog med idéer til overordnede sociale, personlige og praktiske mål, som eleverne skal have opnået inden opstart på EUD. Kataloget er udviklet af vejledere på tværs af FGU, KUI og EUD og beskriver mål, som kan være vigtige for eleverne at arbejde henimod for at blive klar til overgangen til EUD. Kataloget er blevet brugt i vejledningssamtaler med de enkelte elever, hvor både FGU-vejlederen og KUI-vejlederen samt en værkstedslærer har været til stede. Fokus i vejledningssamtalen har været, at eleven selv skulle udvælge sine mål for sikre elevens ejerskab over disse. Undervejs i elevens FGU-forløb har vejlederne haft samtaler med eleven og drøftet målene. Når eleven er klar til at overgå til en ungdomsuddannelse, udarbejdes både model for overgangsplan til "overlevering" til EUD og statusbeskrivelse for den enkelte elev.

Vejledningssamtaler før, under og efter overgangen til EUD

Hvem har samarbejdet: Vejledere fra FGU Lolland Falster, Lolland Falster Kommune, CELF og SOSU Nykøbing.

Hvad har indsatsen bestået i: Projektgruppen har arbejdet med at gennemføre vejledningssamtaler, hvor både FGU-vejleder, EUD-vejleder samt KUI-vejleder deltager. I den forbindelse har de samarbejdet om at overføre uddannelsesplanen til erhvervsskolen. Desuden har projektgruppen udarbejdet en procedure for samarbejdet, så det er tydeligt, hvornår i overgangen de skal mødes og have vejledningssamtaler.

Hvordan er indsatsen gennemført: Der er afholdt forskellige typer af vejledningssamtaler med FGU-elever, hvor vejledere fra FGU, KUI og EUD har deltaget. Det har været en vejledningssamtale på FGU, og KUI-vejleder og FGU-vejleder (samt evt. ungeguide) har deltaget i optagelsessamtale på erhvervsskolen, når eleven har været klar til at vælge en erhvervsuddannelse. Ca. fire uger efter opstart på erhvervsskolen har projektgruppen afholdt opfølgningssamtale med eleverne. I denne samtale har deltaget både UU-vejleder, vejleder fra FGU og vejleder fra erhvervsskolen (samt evt. ungeguide).

Udarbejdelse af overgangsplan som tager udgangspunkt i elevens behov

Hvem har samarbejdet: Thisted Kommune, Morsø Kommune, EUC Nordvest, SOSU Skive Thisted Viborg, Jammerbugt Kommune og SOSU Nord.

Hvad har indsatsen bestået i: Projektgruppen har arbejdet med at udarbejde en overgangsplan, som tydeliggør de kontaktflader, der er før, under og efter elevernes FGU-forløb

samt at gennemføre fælles vejledningssamtaler, hvor vejledere fra de tre institutioner er til stede.

Hvordan er indsatsen gennemført: Denne projektgruppe har integreret arbejdet med kombinationsforløbet i overgangsplanen, så elevernes erfaringer herfra systematisk bliver inddraget i vejledningssamtaler og opfølgninger med vejledere fra både FGU, KUI og EUD. Desuden har projektgruppen afprøvet, at KUI-vejlederen kontakter eleven, inden han/hun starter på ungdomsuddannelse efter sommerferien. Hvis der er grund til bekymring, kontaktes vejlederen på EUD, så vedkommende kan være klar til at tage udgangspunkt i elevens behov, når vedkommende starter.

Gode og ”sikre” arbejdsgange mellem FGU og EUD om unge i risiko for afbrud

Hvem har samarbejdet: FGU Hovedstaden, SOSU H og Københavns Kommune

Hvad har indsatsen bestået i: Projektgruppen har arbejdet med at udvikle en grundpakke for kædeansvaret – dvs. en række aktiviteter, der gennemføres med elever, som overgår til SOSU H.

Hvordan er indsatsen gennemført: Før overgangen: Samtænkning af kombinationsforløb (hvor FGU-elever har undervisning på en erhvervsskole i en afgrænset periode) og grundpakken på SOSU H. Eleverne får desuden en rundvisning på SOSU H, mens de stadig er på FGU. Vejlederne på FGU forbereder eleverne til optagelsessamtale på erhvervsskolen og FGU-vejlederen deltager desuden i optagelsessamtale på SOSU H. Der overleveres desuden viden om støttebehov mellem FGU og SOSU H.

Efter overgangen: Der arrangeres et opfølgningsmøde med fokus på overgangen mellem FGU og SOSU H af vejlederne på SOSU. Her kobles eleverne til den vejleder, som vedkommende har mødt til optagelsessamtale og rundvisning, så eleven møder personer, som de kender i overgangen. Ved tidlig risiko for frafald (ved fravær) afholdes møde mellem FGU, EUD og UU/jobcentret.

Fælles vejledningsworkshops mellem FGU og EUD

Hvem har samarbejdet: FGU Nordvestsjælland, ZBC og Nordvestsøllands Erhvervs- og Gymnasieuddannelser (NEG).

Hvad har indsatsen bestået i: Projektgruppen har afprøvet en indsats, hvor de gennemfører to workshops, som skal forberede eleverne på enten kombinationsforløb eller overgang til EUD.

Hvordan er indsatsen gennemført: Workshopsene afholdes af en vejleder fra FGU og en eller to vejledere fra EUD. På de to workshops er der forskellige temaer, som skal forberede eleverne på at skulle overgå til en eud. På første workshop har der været oplæg og aktiviteter med vejledere fra EUD og tidligere FGU-elever, som er startet på EUD. På anden workshop har der været fokus på elevernes egne forventninger til deres videre uddannelse.

Elevernes udbytte af indsatsen

I dette kapitel beskrives, hvilket udbytte eleverne ser ud til at have fået af at deltage i indsatserne. Målene med indsatserne har været, at samarbejdet mellem KUI, EUD og FGU har skullet bidrage til, at eleverne har mod på at starte på en erhvervsuddannelse. Det drejer sig om, at vejledningsindsatserne har skullet understøtte, at eleverne har udviklet tillid til egne evner samt afklaring ift. valg af uddannelse. Desuden har det været et mål, at de skulle opleve at have den nødvendige støtte i overgangen. Det udfoldes i dette afsnit, hvordan det ser ud til, at indsatserne har nået disse mål.

Eleverne ser ud til at være afklarede i overgangen til EUD

På baggrund af interview med elever og projektgrupperne ser det ud til, at elever, som har deltaget i indsatsen om overgangsteams, er kommet godt i gang med EUD. Der er blevet gennemført interview med ni elever, som er overgået fra FGU til EUD, og som også har deltaget i indsatsen om overgangsteams. De interviewede elever var på det pågældende tidspunkt stadig i gang med EUD, og de udtrykte alle, at de var glade for og afklarede med deres valg af uddannelse, og at vejledningen med overgangsteams havde givet dem tillid til, at de kunne klare en erhvervsuddannelse. En elev – som har deltaget i overgangsindsatsen – fortæller her om sin oplevelse af overgangen:

”Jeg synes, at [overgangen] fungerede fint. Altså, jeg lagde nærmest ikke mærke til, at jeg fik en overgang fra FGU til EUD [...] Jeg tror bare, at jeg var meget afklaret på, at det var nu, jeg skulle det her” (Elev, EUD).

Det er ikke alle elever, som ”ikke har lagt mærke til overgangen”, og der er flere, for hvem overgangen har været krævende. Men alle de interviewede elever fortæller på forskellig vis, at overgangen har været en positiv oplevelse, og at vejledningen forinden hjalp dem med at blive afklarede ift. valg af erhvervsuddannelse. En elev fortæller her, hvordan vejledningssamtalerne med vejledere fra både FGU, EUD og KUI har hjulpet ham med at blive afklaret og få tillid til sig selv ift. sin videre uddannelse:

”Der snakkede vi jo meget omkring, hvad der var vigtigt for mig, og hvad jeg havde gået igennem, og tanker om uddannelse, som jeg ville prøve af. Det har hjulpet utrolig meget, fordi det har givet mig et spring til, at jeg selv skal vælge. Der kommer nogle bud, og det var dét, der gjorde, at jeg prøvede det af” (Elev, EUD).

I interview med projektgrupperne fortælles samme overordnede historie om, at elevernes overgang til EUD er forløbet godt. Projektgrupperne ved ikke præcist, hvor mange elever som er overgået til EUD, men deres indtryk er, at de fleste elever klarer sig godt på deres nye uddannelse. Flere af FGU-vejlederne fortæller, at langt de fleste elever, som har deltaget i overgangsindsatserne, er overgået til en erhvervsuddannelse. De deltagende EUD-vejledere fortæller, at eleverne overordnet set klarer sig godt på erhvervsskolen. Der har været et par enkelte frafald, men størstedelen af eleverne går der stadig. Desuden fortæller nogle af EUD-vejlederne, at de har taget særlig hensyn til FGU-eleverne i opstarten, men at de oplever, at eleverne lige så stille er blevet en del af flokken på EUD og dermed ikke bliver ved med at have brug for særlig opmærksomhed fra vejlederne.

Relation til gennemgående vejledere støtter elevernes overgang

De interviewede elever, som er overgået til EUD, beskriver, at de har følt sig trygge i overgangen og oplevet den nødvendige støtte. Dette indtryk deles af de interviewede projektgrupper. Ifølge både elever og projektgrupper skyldes dette blandt andet, at eleverne har været fulgt af vejledere, som de kender i forvejen. Flere projektgrupper har nemlig arbejdet med at gøre bestemte FGU-vejledere, EUD-vejledere og KUI-vejledere til gennemgående personer i elevernes overgang. Det ser dermed ud til at være et element af indsatserne, som er virkningsfuldt ift. at skabe en tryk overgang for eleverne.

Generelt kan det være svært at få eleverne til at sætte ord på, hvad det betyder for dem, at de tre institutioner samarbejder om deres overgang. Institutionernes arbejde med indsatserne er nemlig ofte implicit for eleverne, og mange elever har ikke kendt til andet. I elevinterviewene står det dog tydeligt frem, at eleverne føler sig trygge i deres uddannelsesforløb, når de følges af vejledere og lærere, som de kender. Det drejer sig både om, at det er trygt at have den samme KUI-vejleder igennem sit uddannelsesforløb, ligesom det kan handle om, at elever helst vil starte på en EUD, hvor de kender nogle af lærerne eller vejlederne i forvejen. Desuden kan det dreje sig om, at FGU-vejlederne følger dem både før og efter overgangen, og at de stadig kan have kontakt til deres FGU-vejledere, efter de er stoppet på FGU.

Projektgrupperne har arbejdet med at gøre vejledere på de tre institutioner til gennemgående personer i elevernes overgang. Herunder fremhæves tre måder, som projektgrupperne har afprøvet ift. at gøre forskellige vejledere og personer til gennemgående personer:

Besøg sammen med vejleder på kryds og tværs af FGU og EUD

En måde har bestået i, at vejledere og elever besøger hinanden både på FGU og erhvervsskolen. Flere projektgrupperne har her arbejdet med, at KUI-vejlederen og/eller EUD-vejlederen besøger eleverne på FGU. Her har eleverne haft mulighed for at stille spørgsmål til erhvervsskolen, undervisningen og erhvervet i kendte rammer samt drøfte deres fremtidsmuligheder og udfordringer med alle tre vejledere. Ydermere har FGU-elever været på besøg på en erhvervsskole sammen med deres FGU-vejleder. Det kan både dreje sig om, at eleverne får en rundvisning på erhvervsskolen, men det kan også handle om deciderede vejledningssamtaler med EUD-vejlederen, hvor FGU-vejlederen – og for norges vedkommende KUI-vejlederen – også deltager. Eleverne oplever det som trygt, når vejledere følger dem på tværs af FGU og EUD. En elev fortæller her, hvad det betød for hende, at hendes FGU-vejleder var med på besøg på den erhvervsskole, hvor hun senere startede:

”Hvad betød det for mig, at FGU-vejleder kom med mig [til møde på EUD forinden opstart red.]? Det betød meget! For når der var nogle ting, jeg ikke forstod, så kunne han hjælpe mig.” (Elev, EUD).

FGU-elever følges af den samme vejleder på EUD

En anden måde at etablere gennemgående vejledere har handlet om, at FGU-eleverne har mødt den samme person fra EUD på forskellige tidspunkter i overgangen. Erhvervsskolerne har her sørget for, at eleverne får vejledning med den samme vejleder, som de har været til optagelsessamtale hos, og som de derfor kender på forhånd. En pædagogisk leder fra en erhvervsskole forklarer det således:

"[Vi har indført, at] elever fra FGU er blevet håndholdt af vores administrative personale. De har sørget for, at det var Laura [anonymiseret vejleder, red], de skulle til samtale hos alle sammen. Fordi vi har jo 17 vejledere, der holder optagelsessamtaler, så vi har meget fokus på, at de her elever, der kommer fra FGU, det er Laura, der skal have dem til optagelsessamtale, så hun har været den gennemgående. Det er Laura, der har haft dem på rundvisning. Det er Laura, der har haft dem til samtale, hvor normalt ville det kunne have været hvem som helst" (Pædagogisk leder, EUD).

I interviewene med eleverne ser det også ud til, at det betyder meget for elevernes overgang, at de kender nogen på EUD, og at det dermed er virkningsfuldt, at de bliver fulgt af kendte personer, når de starter på EUD. En elev fortæller her, hvad det har betydet, at han kendte lærerne på EUD, inden han startede:

Interviewer: "Og hvad nu hvis det var personer, du ikke kendte?"

Elev: "Nej, så havde jeg nok ikke startet der, fordi det er også vigtigt for mig, at jeg har et kendskab til lærerne i forvejen. Fordi jeg har været utrolig meget igennem, så jeg har brug for nogle lærere [...], der har et kendskab til mig i forvejen, så jeg ikke skal starte forfra" (Elev, EUD)

Vejledning i ferien

En tredje måde at etablere gennemgående vejledere handler om, at KUI-vejlederen eller EUD-vejlederen kontakter FGU-eleven umiddelbart inden opstarten på EUD. Både KUI og FGU har erfaring med, at FGU-eleverne ikke møder op første dag på EUD, selv om de er tilmeldt. Især hvis opstarten ligger efter en lang pause som sommerferien, hvor eleven kommer langt væk fra både FGU og EUD. En projektgruppe forklarer, hvordan de har brugt KUI-vejlederne til at støtte eleven i opstarten i denne periode:

"De har den der opgave ift. dem, der får tilmeldt sig en erhvervsuddannelse. Hvis det står i den overgangsplan, der laves i sammenhæng med det her, at eleverne har givet tilladelse til, at man må kontakte dem i ferien, så bliver de kontaktet af deres KUI-vejleder. For ellers er vores erfaring lidt, at man slipper dem her på FGU, og de så går på ferie, og til de starter, der kan nå at ske meget i de uger. Og erfaringen er jo, at det der med hele tiden lige at holde kontakten til dem er vigtigt. Fordi vi oplever jo, at en del af dem faktisk falder fra, inden de er startet. Altså de falder fra i ferien. Så der har KUI så den særlige opgave at kontakte dem og lige høre, hvordan går det?" (Pædagogisk konsulent, EUD).

Flere vejledere påpeger, at det har fungeret godt at have disse gennemgående relationer til vejlederne for eleverne, og det ser ud til at have skabt tryghed i overgangen.

Kapacitetsopbygning og samarbejde om elevernes overgange

Et af målene for overgangsindsatserne har været at styrke samarbejdet mellem KUI, EUD og FGU om elevernes overgange til EUD. Formodningen i projektet er nemlig, at et styrket samarbejde mellem de tre institutioner kan være med til at støtte eleverne i overgangen. Desuden har et mål været, at projektgrupperne skulle bidrage til kapacitetsopbygning ved at udarbejde fælles metoder og værktøjer til vejledningsaktiviteter. Det udfoldes i dette afsnit, hvordan projektgrupperne er nået i mål med dette.

Lært hinanden bedre at kende på tværs af KUI, FGU og EUD

Arbejdet med indsatserne har bidraget til, at vejledere fra KUI, FGU og EUD har fået en større forståelse for hinandens arbejde og arbejdsgange. På tværs af interviewene fortæller deltagere, at det var været gavnligt for deres samarbejde at være med i projektet, fordi projektet har stillet nogle rammer for at de skulle mødes. En leder på FGU formulerer dette perspektiv ift. samarbejdet med KUI således:

"Ift. den kommunale ungeindsats, så vil jeg sige generelt, at vi lærer hinanden bedre og bedre at kende. Og sådan et projekt her, hvor der ligesom er nogle krav til, at vi skal lave noget sammen, understøtter jo bare den dialog. Så [nu] er vi også så langt, at der er mange ting, vi godt ved, så man kan starte et andet sted i dialogen" (Leder, FGU).

Arbejdet med de forskellige indsatser har dermed medført, at deltagerne på tværs af KUI, EUD og FGU oplever at have lært hinanden bedre at kende. Især vejlederne oplever at have fået en større forståelse af hinandens arbejdsgange. Det har både betydet, at vejlederne er blevet inspireret af hinanden på tværs af institutionerne, og for nogle har det betydet, at det er blevet nemmere at kontakte hinanden i hverdagen. En pædagogisk leder på en erhvervsskole beskriver dette således:

"Det har været mit indtryk, at det har været nemmere lige at kontakte hinanden, hvis der har været et eller andet, og noget, man har været i tvivl om eller undret sig over. Og det er også mit indtryk, at det har gjort, at vi har fået en bedre forståelse for hinandens arbejdsområde og arbejdsgange. Og på den måde bliver det jo også nemmere at gribe nogle af de her elever" (Pædagogisk leder, EUD).

Samarbejdet har bidraget til, at vejlederne er blevet fagligt inspireret i deres vejledning og tilgang til eleverne. Flere vejledere forklarer, at de er blevet klogere på sig selv og deres egen praksis ved at tale med vejledere fra andre institutioner. En FGU-vejleder forklarer det således:

"Det har været rigtig givtigt at få mulighed for at se noget mere ind i, hvad er det vi gør, og hvorfor gør vi det? Altså man gør nogle gange nogle ting uden at vide, hvorfor man gør det. Så det der med hele tiden at have eleven i fokus og finde ud af, hvad er det gode ved det [vi gør]. At dykke ned i egen praksis og sige, okay, hvad er det egentlig vi gør, hvem er det godt for?" [Vejleder, FGU]

Citatet viser et perspektiv, der går på tværs af flere interview, som handler om, at vejlederne har styrket deres kendskab til hinanden, og det kendskab har bidraget til, at de har udviklet deres egen praksis.

Samtidig har vejlederne på erhvervsskoler fået mere viden om eleverne på FGU og deres forudsætninger. Den viden har hjulpet EUD-vejledere til at tage godt imod elever, som kommer fra FGU. Nogle EUD-vejledere har fx erfaret, at elever fra FGU kan have brug for mere vejledning end andre elever i opstarten. Det kan være ekstra vejledning omkring SU og andre praktiske dele af uddannelsen, men det kan også være mere personlige temaer som fx mødestabilitet. FGU-vejledere fortæller, at de ligeledes er blevet klogere på, hvad det indebærer at starte på og gennemføre en erhvervsuddannelse. Det drejer sig både om formelle krav, og om

hvad det kræver af sociale og personlige kompetencer at gå på en erhvervsuddannelse. Denne viden kan vejlederne bruge, når de skal ruste eleverne til at starte på en erhvervsuddannelse.

Procedure for samarbejdet understøtter elevernes overgang

I flere af indsatserne har projektgrupperne styrket deres samarbejde ved at udvikle en procedure for deres rollefordeling i elevernes overgang. Samarbejdet og procedurerne har bidraget til, at eleverne ikke 'falder mellem to stole' i overgangen mellem FGU og EUD, fordi der er tydelighed omkring, hvem der har ansvaret på forskellige tidspunkter i overgangen. Procedurerne har desuden bidraget til, at de tre institutioner har sat eleven i centrum for deres samarbejde. På den måde bliver eleven det fælles udgangspunkt i samarbejdet på trods af eventuelle forskelle i organisatorisk opbygning og arbejdsgange på de tre institutioner.

Procedurerne kan bestå i dokumenter, hvor aftaler om, hvem der er ansvarlig for eleverne på hvilke tidspunkter i overgangen, er nedskrevet. De kan desuden bestå i formaliserede aftaler om, hvem der fx har ansvaret for at kontakte elever på bestemte tidspunkter i deres overgang. En af projektgrupperne forklarer her, hvordan samarbejdet om at udvikle proceduren er foregået:

"Vi har haft et udgangspunkt [for en procedure], som vi har arbejdet med og rettet til, og det, der ligger nu, er det, vi er enige om. Alle interessenter [er med] i det her. Det er jo så både FGU og erhvervsuddannelserne, og det er KUI, der også spiller en væsentlig rolle i det her og også har nogle klart definerede funktioner. Så elevrejsen består jo egentlig af den her beskrivelse, og hvor der så også er beskrevet, hvem gør hvad" (Vejleder, EUD).

Citatet illustrerer, hvordan udviklingen af en procedure har skabt klarhed over, hvilket ansvar både erhvervsskolen, KUI og FGU har i elevernes overgang. Desuden viser citatet, at alle de tre institutioner har været med til at udvikle proceduren, og at de derfor er enige om, hvad den indeholder. Dette samarbejde har været vigtigt, da alle institutioner dermed føler ejerskab over proceduren og kan se sig selv bruge den i praksis.

De udarbejdede procedurer har været med til at systematisere de tre institutioners samarbejde. Flere af projektgrupperne forklarer, at de har samarbejdet med hinanden, siden FGU startede, men at udviklingen af proceduren har givet dem en bedre struktur for deres samarbejde. En KUI-vejleder forklarer det således:

"Nu kan vi sige, at det er den her procedure, vi følger. For vi har jo altid mødtes på kryds og tværs og været meget tætte samarbejdspartnere [...]. Men nu har vi så ligesom fået en fast rytme for, hvem gør hvad og hvornår. Sådan så vi ved, når vi snakker gode overgange, så er det den her procedure, vi kører" (Vejleder, KUI).

En FGU-leder på en anden institution forklarer ligeledes, hvordan de nye procedurer har gavnet samarbejdet mellem de tre institutioner ved at tydeliggøre rollefordeling og ansvar:

"Vi kan tage [proceduren] og slå op og se, hvem er det, der egentlig skal have stafetten nu? Det er faktisk lidt indiskutabelt. Vi behøver ikke sige: 'Jamen, gør du ikke det? Ej, er det mig?' Nej, det kan vi faktisk slå op i et skema og så kan man se, at den peger derhen. Det, synes jeg, er rigtig fint, at de der roller er blevet defineret" (Leder, KUI).

Flere af de interviewede ledere og projektgrupper påpeger, at de nye procedurer ser ud til at gavne eleverne, fordi de bidrager med en systematik, som hjælper FGU, KUI og EUD til at sætte eleven i fokus i overgangen. Proceduren og denne 'rytme for hvem der gør hvad' kan desuden være med til at løse en udfordring med, at samarbejdet ofte er afhængig af bestemte relationer. På tværs af projektgrupperne bliver det nemlig påpeget, at samarbejdet ofte er baseret på, at de kender hinanden ret godt på de forskellige institutioner, og at de er vant til at kontakte dem, de kender, når en elev skal overgå til EUD. De fleste af de deltagende institutioner er dog præget af en relativ stor udskiftning af medarbejdere, og flere har oplevet, at samarbejdet mellem fx EUD og FGU er blevet udfordret af, at en enkelt vejleder er stoppet. De udviklede procedurer kan imødekomme den udfordring, da det er nemmere for en nyansat at gå ind i samarbejdet, hvis rollefordelingen er beskrevet. Dette illustreres i nedenstående citat:

"[Samarbejdet skal jo] ikke være personbåret sådan, at hvis vi bliver skiftet ud alle sammen, så skal man til at finde en ny måde at samarbejde på. Altså her har vi ligesom taget stilling til en måde at skabe de der sammenhænge og gennemføre det her samarbejde på, som kan overleveres til en eventuel ny medarbejder" (Pædagogisk konsulent, EUD).

Fælles metoder og værktøjer til vejledning giver tryghed i overgangen

Flere af de deltagende projektgrupperne har gode erfaringer med at arbejde med udgangspunkt i fælles metoder til vejledning, når elever skal vejledes ift. deres overgang til EUD. Det kan både være ved at blive enige om en fælles metode i vejledningen, og det kan være ved at udvikle fællesdokumenter og værktøjer til brug i vejledningssituationen. De fælles metoder til vejledning bidrager til et godt samarbejde på tværs af KUI, EUD og FGU, og de giver et fælles sprog for vejlederne ift. vejledning af elever i overgangen. Især fælles dokumenter og værktøjer til brug i vejledningen ser ud til at give tryghed for eleverne i overgangen.

Flere projektgrupper har arbejdet med at benytte en fælles metode i vejledningen. Det kan fx være gruppevejledning, individuel vejledning og arbejde med elevernes mål i vejledningen. En projektgruppe har udviklet en fælles metode til vejledning i forløbsamtalen, der tager afsæt i et karrierelæringsperspektiv med fokus på at forberede eleven og støtte elevens refleksioner undervejs i FGU. Denne type vejledning knytter sig til elever, som har været i kombinationsforløb, og projektgruppen har valgt at bruge karrierelæring, fordi det har hjulpet vejledere på tværs af FGU og KUI til at sætte fokus på, hvordan elevernes erfaringer i kombinationsforløbet kan bruges i vejledning af valg af ungdomsuddannelse. En vejleder på FGU forklarer her, hvordan karrierelæring og elevens proces bliver en fælles metode til vejledning i forbindelse med kombinationsforløb:

"Vi laver en før-proces, hvor eleverne gør klar til, at de skal ud, og hvor de laver ud en karrierelærings-tænkning: Hvad skal jeg undersøge? Hvad skal jeg ud og mærke på min egen krop? Hvad fik jeg så ud af det? [...] De unge kommer så hjem [fra kombinationsforløb], hvor de arbejder med efteropgaveprocessen, og så skal de præsentere for deres KUI-vejleder. Det er ikke en prøve eller fremlæggelse, men vi kalder det en udvidet forløbsamtale. Men der er det så den unge, der går forrest og lægger ud med at tale om det, som han eller hun er interesseret i at snakke om. Og det naturligt, fordi de har været ude at afprøve nogle ungdomsuddannelser. Kan det være mig, eller er det ikke mig, og hvorfor så ikke og skal vi have justeret noget inde på FGU ift. det, du ønsker fremadrettet osv." (Vejleder, FGU).

Både vejledere på KUI og FGU samt flere elever fortæller, at denne vejledningsaktivitet med fokus på karrierelæring og elevens proces er gavnlig ift. at understøtte elevens valg af uddannelse og tryghed i overgangen. Det er en positiv oplevelse for eleverne, at de får lov til at "gå forrest" og fortælle om deres oplevelser i kombinationsforløbet, og at både elevens KUI-vejleder og FGU-vejleder lytter med og får en forståelse af elevens perspektiver.

Tilsvarende har flere projektteams udviklet fælles dokumenter til brug i vejledningen og overgangen. Fællesdokumenterne har bestået i forskellige typer af skemaer, som eleverne udfylder i forbindelse med vejledningen. Nogle projektgrupper har arbejdet med dokumenter, hvor eleverne kan skrive om deres personlige og faglige mål for FGU samt deres planer om ungdomsuddannelse. Andre har brugt fælles dokumenter til at nedfælde aftaler, som vejlederne indgår med eleverne, ift. hvad de skal nå inden overgangen til EUD.

Projektgrupperne har gode erfaringer med at udvikle de fælles dokumenter sammen, og en af grupperne forklarer, at det arbejde har hjulpet vejledere på tværs af EUD, FGU og KUI til at sætte eleven i centrum for vejledningssamtalen. De ville gerne skabe en vejledningssituation, hvor eleverne føler sig trygge. Derfor brugte de tid i forvejen på at overveje, hvordan de skulle rammesætte vejledningen for eleverne, og her har det fælles dokument og drøftelser om tilgange til vejledning været en stor hjælp til at skabe et fælles afsæt og forståelse af eleverne.

Både interview med projektgrupper og enkelte elevinterview viser, at de fælles dokumenter bidrager til en tryk overgang for eleverne fra FGU til EUD. Ifølge de interviewede vejledere kan det fælles dokument være med til at overlevere information om eleverne i overgangen. Det kan fx være information om, hvilke typer af praktikker eleven har været ude i, hvilke niveauer eleven har afsluttet fag på, eller hvorvidt de har behov for specialpædagogisk støtte (SPS). En FGU-vejleder fortæller her, hvordan det fælles dokument har været med til at skabe ro for eleverne i overgangen:

"[Eleverne oplever det som] en huskeplan ift. dem, man skal have kontakt med. Og at man så kan tage den med hjem og så kigge på, okay, det gjorde jeg dengang. Det skal jeg have gjort der. Altså en struktur eller en overskuelig sammenhæng. I sommer havde vi nogle unge, der var ret meget i ro, fordi da de nåede til prøveperioden på erhvervsskolen [de skulle starte på et overgangskombinationsforløb, red.], var de helt cool med det. Jeg har jo søgt ind. Jeg har været til den der SPS-samtale. De står inde og venter på, at jeg bliver færdig herinde. Og så kommer jeg til august" (Vejleder, FGU).

Citatet viser, hvordan disse elever har følt sig trygge, fordi de har fået et overblik over, hvad de selv skulle have styr på inden opstart, og en vished om, at erhvervsskolen var klar til at tage imod dem, og der var styr på det formelle. Andre projektgrupper har også arbejdet med overlevering af mere personlig information om eleverne. Det kan fx være information om, at eleven har arbejdet med at skabe nogle gode hverdagsrutiner, som en vejleder på EUD kan hjælpe eleven med at følge op på i den nye hverdag på erhvervsskolen. Vejlederne understreger i interviewene, at eleverne skal være med til at bestemme, hvilken information der videregives til erhvervsskolen. De oplever dog også, at mange af eleverne bliver trygge ved, at der er nogen på erhvervsskolen, som får viden om, hvad de tidligere har arbejdet med også på det mere personlige plan. Dette perspektiv kommer også til udtryk i elevinterviewene, hvor flere elever påpeger, at de synes det er trygt, når vejlederne på EUD har kendskab til, hvilke udfordringer de tidligere har arbejdet med.

Udfordringer, som har hæmmet indsatserne

På tværs af de interviewede ledere og projektgrupper bliver det tydeligt, at der har været forhold, som har udfordret projektgrupperne ift. at nå i mål med deres indsats. Selv om de fleste indsats har været succesfulde ift. at opbygge kapacitet og styrke samarbejdet på tværs af KUI, EUD og FGU, har projektet også fået sat fokus på nogle af de udfordringer, der opstår i samarbejdet. Disse udfordringer vil det være relevant at have fokus på fremadrettet i sektoren, da det ikke er nemt løste udfordringer.

Ledernes rolle er afgørende for det gode samarbejde

I nogle projektgrupper har samarbejdet mellem KUI, FGU og EUD været mere udfordret end i andre projektgrupper. De fleste projektgrupper er stødt på mindre udfordringer med samarbejdet undervejs, men et par steder har udfordringerne været større end andre steder. Det er forskelligt, om udfordringerne har været primært relateret til relationen mellem FGU og EUD eller relationen mellem FGU og KUI eller FGU institutionens relation til både EUD og KUI.

På tværs af interview med både ledere og projektgrupper ser det ud til, at udfordringerne med samarbejdet ofte har hængt sammen med, at ledelsen på enten KUI eller EUD ikke har prioriteret det konkrete samarbejde om overgangen højt nok. For erhvervsskolernes vedkommende har det fx bundet i, at ledelsen ikke har prioriteret samarbejde om FGU-elever over andre opgaver, som vejledere og lærere skal udføre. Enkelte ledere og projektdeltagere fra FGU oplever, at deres indsats er kommet nederst i bunken af opgaver på erhvervsuddannelserne, sandsynligvis på grund af manglende tid og ressourcer. Det har vist sig ved, at EUD har været engageret i starten af projektperioden, men at deltagerne fra EUD har meldt fra til aftaler og aktiviteter i løbet af projektperioden, fordi de enten selv har valgt eller er blevet bedt om at prioritere deres tid på andre opgaver.

For KUI's vedkommende har udfordringerne i samarbejdet fx bestået i, at ledelsen på KUI ikke ser det som deres opgave at etablere et konkret samarbejde om eleverne, før de er frafaldstruede.⁶ Da projektets formål netop er at etablere samarbejde om alle FGU-elever, også dem, der ikke konkret er i fare for frafald, har KUI's position her været en udfordring for at gennemføre et godt samarbejde. I andre projektgrupper har KUI nedprioriteret indsatsen på grund af mange udskiftninger i medarbejdere. For alle de pågældende projektgrupper har det dog været muligt at inddrage KUI til en vis grad via dialog mellem ledere og projektgruppen fra KP.

De ovenstående udfordringer peger på, at ledelsens rolle i indsatserne er vigtig, hvis samarbejdet skal lykkes. Og det er vigtigt, at ledelsen på alle de tre institutioner prioriterer samarbejdet om overgangene. En FGU-leder, som har været tilknyttet en af de projektgrupper, hvor der har været udfordringer med samarbejdet, reflekterer her over ledernes rolle:

"Jeg tænker, at det er mærkeligt [at EUD ikke prioriterer at komme til en aktivitet i indsatsen]. Jeg kan jo bare tale til den gode samvittighed, hos de andre institutioner, fordi jeg har jo ikke

⁶ Det er et fund i projektet – både via dataindsamlingen og projektgruppens observationer i løbet af projektperioden – at KUI fortolker deres rammer og beføjelser på forskellige måder på tværs af kommuner. Dvs. at i nogle kommuner fortolker KUI rammerne således, at de har en opgave ift. alle elever på FGU, hvorimod i andre kommuner kommer KUI først på banen, når eleverne vurderes frafaldstruede. Disse fortolkninger hænger sammen med, at KUI er organiseret forskelligt på tværs af kommuner og især også kommunernes størrelser.

ledelsesansvar. Jeg har også holdt møder med KUI omkring det. Men jeg tror, man skal få samlet ledelseslaget, inden man gør det. Og det er ikke nok, at vi som FGU-institutioner synes, at [projektet] er fedt. Man skal invitere aftagerinstitutionerne med. Og så deres ledelse. Cheferne i kommunerne. Det kan være KUI-chefen, der sidder med beskæftigelse af unge. Eller børne- og ungechefen. For det er dér, det skal initieres. Fordi havde det været det, så havde vi ikke bøvlet på samme niveau. Så havde vi haft et andet engagement” (Leder, FGU).

Denne leder reflekterer i det afsluttende interview over, hvad han kunne have gjort anderledes i opstarten for at få deres samarbejdsinstitutioner mere engageret i projektet. Ledere fra projektgrupper, hvor samarbejdet har fungeret godt, har lignende overvejelser om deres rolle som ledere ift. at engagere på tværs, når de kun har ledelsesrum på én af institutionerne. Ledere på både KUI, FGU og EUD fortæller, at det handler om at sikre rammerne for det gode samarbejde. Det handler om at prioritere tiden til projektet og give vejledere og andre deltagere i projektgrupperne sparring. Det kan både være indholdsmæssig sparring ift. indsatsen, men det kan også være sparring, ift. hvordan de skal gribe samarbejdet i projektgruppen an. Desuden peger disse ledere på, at de spiller en rolle i at vise vigtigheden af projektet internt på deres egne institutioner. Det drejer sig fx om at give taletid til projektdeltagerne, når de har noget at fortælle fra projektet, og når de har brug for at inddrage resten af institutionen i at ændre en praksis. Og det handler om at være meget støttende, når det kommer til at implementere nye praksisser som fx procedure for samarbejde om eleverne i overgangen fra FGU til EUD.

Udfordring med udskiftninger i medarbejdere

Det har været en udfordring for arbejdet med indsatserne, at der i mange af de deltagende institutioner har været stor udskiftning i medarbejdere. Det drejer sig både om vejledere, lærere, projektkoordinatorer og ledere, som undervejs i projektperioden er stoppet på arbejdspladsen, gået på barsel eller er blevet sygemeldte. I et projekt, som løber over to år, er det uundgåeligt, at der kommer skift i projektgruppen, men udskiftningerne har påvirket flere af projektgruppernes samarbejde, og derfor er den udfordring også vigtig at fremhæve i en evaluering.

Udskiftning i medarbejdere har for enkelte projektgrupper betydet, at de har måttet starte forfra i deres samarbejde omkring indsatsen. De har derfor været bagud, og et af stederne har de kun nået at afprøve deres indsats én gang, hvor de andre har afprøvet den to eller flere gange. Udskiftning i medarbejdere har få steder givet en udfordring med ejerskabet til indsatsen og deltagelsen i projektet. Det har været svært for de nye i projektet at komme ind og overtage nogle ideer, som andre har udviklet, og det har skabt ekstra arbejde for de andre i projektgruppen at integrere de nye.

For nogle projektgruppers vedkommende har det været en udfordring, at der har været udskiftninger i deres ledelse. Når projektdeltagerne har fået nye ledere, har nogle af dem oplevet, at de har skullet argumentere for, at de skulle bruge tid på et projekt, som den nye leder måske ikke selv ville have prioriteret. Dette er ikke et udbredt perspektiv, men det er især kommet til udtryk blandt projektdeltagere fra erhvervsskoler.

Det er i forvejen en udfordring for samarbejdet mellem de tre institutioner, at samarbejdet bærer præg af at være meget relationsbåret. Vejledere samarbejder gerne med de personer, som de i forvejen kender og har en god relation til. Som nævnt ovenfor er det derfor en stor gevinst for samarbejdet mellem FGU, KUI og EUD, at projektgrupperne har udviklet en række

forskellige procedure for samarbejdet. Fremadrettet vil både de deltagende institutioner og andre institutioner i sektoren kunne få glæde af, at arbejdsgangene for samarbejdet er formaliseret, så de ikke skal genopfinde måder at samarbejde på, hvis der er udskiftninger af medarbejdere.

Kalenderymnastik og digitale platforme har udfordret samarbejdet

Projektgrupperne er overordnet stødt på to praktiske udfordringer i samarbejdet om elevernes overgange. For det første har det været en udfordring at finde tidspunkter, hvor alle i projektgrupperne kunne mødes. Projektgrupperne fortæller, at de har brugt meget tid på at koordinere deres kalendere, og især når det har været eksamenstid, har det været svært. Deltagerne mener ikke, at denne udfordring har stået i vejen for, at de er nået i mål med deres indsatser, men alle projektgrupper nævner, at det har været en udfordring for deres samarbejde.

En anden praktisk udfordring har drejet sig om, at de forskellige institutioner har forskellige it-platforme, og det har derfor været svært at dele informationer om eleverne på tværs af institutioner. Desuden har de også skullet tage hensyn til, hvor meget data eleven gav samtykke til, at de måtte dele på tværs af institutionerne. Projektgrupperne er kommet rundt om udfordringen på forskellig vis. Nogle har fået eleverne til at skrive nogle af deres mål på papir, som de så har haft med sig rundt på tværs af institutioner. Andre har fået elevernes samtykke til at dele informationer digitalt. Uanset hvordan de har løst det, ønsker projektgrupperne sig en digital løsning, som de kan bruge til at dele informationer om eleverne på tværs af de tre institutioner.